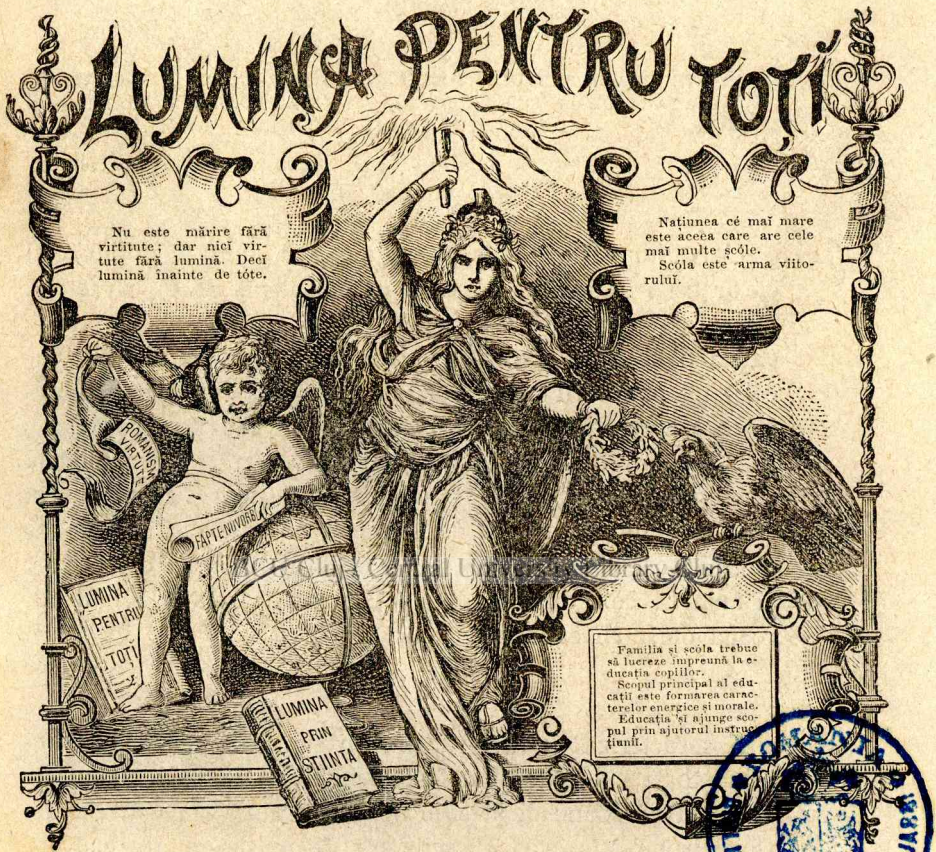

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de tôte.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe școle.
Școala este arma viito-
rului.

Familia și școala trebuie
și lucreze împreună la e-
ducația copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge scop-
ul prin ajutorul instruc-
țiunii.

AVIS PENTRU ANUL VII

Cu luna Maiu viitor se finește anul al VI-lea al revistei și cu
Iunie se începe anul al VII. Abonații cari vor plăti pentru anul VII
înainte de Iunie viitor, vor trimite numai 10 lei în loc de 12 lei.

DIRECȚIUNEA

NB. Orce privește redacția și administrația se va adresa la subsemnatul director :

Eniū Bălteanu, Bucurescî.

STUDII DE PSICOLOGIE APLICATĂ

CARACTERIZAREA ELEVULUI ALEXANDRU STRUGURESCU DIN CL. III^a
 PRIMARA DE LA ȘCOALA DE APLICATIE A ȘCOALEI NORMALE
 DE INSTITUTORI DIN BUCUREȘTI

„Să știi cât îți pot elevii!”

I

Caracter și om, așa putea zice că sunt 2 noțiuni, al căror sens se confundă, căci, câți oameni, atâtea caractere. De aci greutatea de a se asocia ușor om cu om, și de a exista o legătură perfect armonică. Din aceasta s'a ivit necesitatea cultivării indivizilor într'o anumită direcțiune — formarea caracterului moral. Pentru a forma atari caractere, trebuie să întrebuințate toate forțele educatoare, spre a modela și ciopli piatra primitivă a caracterului (inima). Pentru acest scop, Institutorul trebuie să studieze, să cunoască în deajuns pietrele, ce le are la îndemână, spre a putea ști ce să facă și cum să facă din ele, diamantele, cari vor străluci în coroana omenirii educate.

* * *

A caracteriza pe cine-va, nu însemnează numai a subsuma toate calitățile și defectele intelectuale, fizice și morale ale unei persoane ci și a le studia origina sau cauzele ferice sau fatale, cari au influențat a ne da cutare sau cutare rezultat. Din însăși această definițiune, reiese greutatea întreprinderii, ce trebuie să întâmpine, acel ce simte necesitatea de a face o asemenea încercare. Las la o parte desăvârșita cunoștință a Psihologiei, fără de care nu poți face nici un pas sigur într'o întreprindere de acest gen, — și care cunoștință, presupun că o posedă în adevăr un Institutator; — dar nu pot trece cu vederea împrejurările independente de tine, ca: natura curioasă, sau mai bine zis, inexplicabilă a unora din părinți, cari se feresc, a-ți spune

exact și amănunțit cum se poartă și ce face copilul pe acasă; afară de aceasta, timpul, care nu-ți permite a-l urmări pas cu pas în toate mișcărilor lui; dibăcia de a te putea scobori la nivelul lui, atât în jocuri, cât și în lucrările mai serioase, spre a-l putea urmări și deci spre a-l putea afla *cine e*, fără să se jeneze de tine, fără să-ți treacă măcar prin minte, că el nu trebuie să facă cutare sau cutare fapt, cu care e deja obișnuit, cutare sau cutare obicei, de la care se abține numai în momentele când ești de față, căci știe că-l observi.

Dar — „Omul e o ființă care se obișnuiește cu toate greutățile,” zice învățatul rus Dostoiewsky, — și e știut, că fără o greutate oare-care, nu se face nimic; fără stăruință și fără bună-voință nu se ajunge la nici un rezultat. „Voește și vei putea; luminează-te și vei fi”, a zis nemuritorul C. A. Rosetti; și trebuie să voești, dacă vrei să fii luminat în cunoștința caracterului unei persoane și trebuie să vrei a fi luminat, mai ales ca Institutor. Căci, nici nu vrea să vorbească de Pseudo-didacticii, microbii-institutori, cari poartă, spre rușinea omenirii, frumoasa, dar și greua sarcină de a da instrucțiune și educațiune gingașelor generații cari au nenorocirea de a le fi sub scut.

Vrea să vorbească numai de acei și cu acei cari în adevăr vor să fie luminați asupra importanței caracterizării în clasele primare cu deosebire.

„Acomodați-vă cu individualitatea copilului”, a zis celebrul pedagog Pestalozzi. Și atâta pedagogie se coprinde în aceste cuvinte, și atâta necesitate de cunoștința caracterului unui copil, se resimte în acest principiu, că sunt sigur, dacă ar lipsi, n'am ajunge câtuși de puțin la un rezultat satisfăcător, ba încă, ne-am depărta tot mai mult de ținta, de idealul pedagogiei moderne. Aș putea zice cu drept cuvânt, că acest principiu, e călăuza cea mai perfectă, care conduce cu siguranță pe educator, în aplicarea penalităților și distribuirea recompenselor, pe calea atât de spinoasă dar și atât de nobilă și de plăcută a didacticii.

E foarte natural, că nu voiți pedepsi în aceeași măsură pe un copil îndrăgneaș și pe unul, care a comis o eroare din pricina timidității sale; alt-fel voiți vorbi cu un copil blajin, blând, timid, domol și cu totul alt-fel, cu unul îndrăgneaș, răutăcios, vioiu, violent, încăpăținat. Și nici o pedeapsă nu voiți aplica acelui copil, căruia îi pare rău în adevăr — nu în aparență — de greșala sa; căci se știe că, nici o pedeapsă nu e mai mare de cât remușcarea, muștrarea conștiinței, și nici un tribunal corecțional nu e mai aspru, mai just și mai propriu de corigat de cât conștiința, pentru o ființă simțitoare și cu deosebire pentru un copil, al cărui *simț de sine* nu e tocit prin sute de pedepse, aplicate fără cumpăt și fără rost.

Cum voiți putea fi sever cu un copil din fire vesel, vioiu? Cum voiți putea pretinde unui copil neastâmpărat, sburdalnic, să stea încontinuu serios și la locul lui? De asemenea cum voiți putea pretinde de la un copil timid, să facă toate ghidușiile unui îndrăgneaș, plin de viață?

Dar mai în relief, reese importanța cunoștinței individualității copiilor din faptul distribuirii întrebărilor. Așa, presupun o lecțiune perfect sistemisată și eminent preparată; materia, foarte bine fixată pentru o oră; dar te pomenești că ora a trecut și n'ai făcut nici jumătate din materia ce ți-ai propus să predai, ba încă și aceea nepătrunsă în deajuns de bine de elevi.

Cari ar putea fi cauzele, ce te-ar împede ca atât de mult în calea care ți-e atât de cunoscută? De sigur ar putea fi foarte multe, ca: inaptitudinea elevilor pentru cutare materie, lipsa de vioiciune, de atențiune, de zel atât din partea Institutatorului cât și din partea elevilor; dar nu mă îndoiesc, că una din principalele cauze, este desăvârșita necunoștință a individualității copiilor. În scurt, trebuie să știi cât îți pot elevii.

Să mă explic. Un elev poate fi: târziu la minte, greoiu la judecată; altul, ager, ascuțit la minte, bun observator,

la toate mişcările din cercul său de activitate; de spirit, prost, neatent, impresionabil, cu o slabă memorie sau cu o memorie de fier; cu interes către studiū, leneş; unul e talentat la istorisire, altul are imaginaţie bogată; în fine sunt miş şi miş de calităţi şi defecte, cari pot fi posedate sau pe cale de a fi stăpânite de copii.

Aşa fiind, nu voiū provoca să-mi răspundă la o întrebare mai grea, un elev târziū, greoiū la judecată, prost, timid. Dar, voiū pune să-mi răspundă la cutare cestiune de spirit, acel cu imaginaţia bogată; voiū pune să resolve o problemă mai grea, mai întâiū acela mai ascuţit la minte; voiū pune să-mi istorisească întâiū acel talentat la povestire, acel cu un magazin mai plin de idei şi cunoştinţe istorice.

Să presupun că nu voiū ţinea seamă de nimic. Ce voiū face? O eroare de neiertat. Cel târziū, greoiū la judecată, timid etc., nu-mi va putea răspunde imediat. Atunci nu.nesc pe un altul. Ce credeţi că se va întâmpla cu bietul copil? Se va aşeza jos, întristat, descurajat după repetirea unei alte întrebări, descurageat, zic, că nu e în stare şi el să răspundă ceva, nemulţumit în conştiinţa sa de nerăbdarea învăţătorului. Şi tu, tu ca *învăţător (!)*, îl taxezi de neatent, prost, leneş, ba încă îţi treci timpul, muştrându-l din alte puncte, de care câtuşī de puţin nu e vinovat. Şi ţi-e de ajuns 5—6 ceasuri de felul acesta, pentru ca jumătate din elevi să se descurajeze că pot face ceva, pentru ca fie-care sau să-ţi răspundă repede vre-o prostie, sau cei mai cu minte să tacă şi să nu-ţi mai bage în seamă ceea-ce le tratezi, decī să-ţi pierzi timpul în zadar, cu toată sistemizarea metodică, cu tot zelul ce l-ai pus în preparaţiunea lecţiunii.

Cunoscând însă individualitatea copiilor, mergi cu paşi siguri şi, fără a şovăi, ajungi cât mai curând la ţinta dorită.

Nici odată rotarul nu se încearcă a face o roată dintr'un crîmpeiū de corn; dar nici nu-l aruncă, ci-l păstrează pentru a-l întrebuinţa la inima căruţei. Ast-fel şi Institutorul va

întrebuița întrebările cu cumpăt, aruncându-le potrivit cu individualitatea copiilor, pentru a putea obține rezultatele dorite.

II

Ținând seamă de cele zise, mă încerc a enumera și schița, observările ce le-am făcut în studiul caracterului elevului meu, *Alexandru Strugurescu*, din clasa II primară.

Voiu avea înaintea mea ca norme, cele trei ramuri ale arborelui educației omnilaterale: Ramura intelectuală, fizică și morală.

De oare-ce însă foarte multe din calitățile și defectele unui copil, nu sunt de cât moșteniri fericite sau nenorocite de la părinți și, foarte multe sunt rezultate ale mediului social în care trăește, nu voiu înlătura în studiul meu, poziția socială și întru cât-va și caracterul părinților acestui copil.

Dotat de la natură cu o inteligență deosebită, Nicolae Strugurescu, tatăl lui Alexandru, un bărbat nu tocmai robust, e un bun cunoscător al limbii germane, franceze și hebraice clasice; a profesat în tinerețe meseria didactică, astăzi însă e funcționar la C. F. R. Sincer și prietenos, își iubește foarte mult copiii, însă nu cruță nimic, pentru a ținea în frâu sburdăciunea, în special a celui mai mic (Alexandru) și-și dă toate silințele de a da copiilor lui, în număr de 4, o educațiune după forțele intelectuale și materiale de care dispune. Mosaic ierî, creștin astăzi, îndeamnă mereu copiii la fapte cu adevărat creștinești.

Mama lui Alexandru, mai puțin instruită ca tatăl lui, debilă și foarte miloasă, este foarte sinceră, sensibilă în extrem și iute. Se întristează foarte mult și suferă grozav în fața nedreptății și călcării în picioare a adevărului, chiar când nu e dînsa cătu-și de puțin în rol. E însă prea puțin severă cu copiii.

Săraci, dar onești, ambiî părinți se îngrijesc foarte mult de viitorul copiilor, dar nu cunosc niște anumite norme,

după cari să se conducă în educația copiilor lor spre a ajunge un țel mai idealist.

Am observat o intimitate atât de mare între membrii întregii familii, care, drept vorbind, nu mi s'a mai întâmplat s'o întâlnească aiurea. Ca semn exterior al acestor armonii, al acestor intimități, este vorba *tu*, care e usitată chiar și de copii față de părinții lor. Cu toate acestea respectul cerut nu lipsește.

Toată familia locuiește în 2 camere mici, absolut în desacord cu igiena, la un loc, sau mai bine zis, într'o curte cu încă alte 2 familii, — curte murdară, cu totul neîngrijită.

*

Elevul meu Alexandru Strugurescu are etatea de 9 ani.

a) Intru cât privește fizicul, nu găsesc nimic de regretat în dezvoltarea naturală a corpului lui Alexandru, care de altmintrelea e cu desăvârșire întreg, bine format. Nu-mi place doar, paliditatea feței lui, care nu pot s'o atribuesc prea mult altei cauze decât forțelor generatoare paternale, de oare-ce la ceilalți se observă o față, cu totul contrariu, plină de viață. N'ași putea să atribuesc aceasta constrângerii de odinioară, după cum mi s'a comunicat, de oarece și ceilalți copii mai mari au trăit sub același regim, sub același aco-perământ. De o constituție destul de bună, de robustă, n'a fost bolnav de cât o singură dată la un ochi, la care se lovise și n'a suferit de cât de pojar dar care n'a avut absolut nici o influență în detrimentul fizicului, constituției sale.

b) Primul an al Instrucțiunii, l'a făcut la o școală italiană. Pentru etatea lui e foarte inteligent, ager la minte, dar atât de pripit la vorbă că de multe ori nu-l înțelegi ce spune, în cât te poți ușor înșela, că nu este în stare a-ți răspunde just, corect la o întrebare. Ba încă de multe ori răspunde iute, fără ca mai înainte să se gândească la ce va spune. Are atâta încredere în inteligența sa, în cât devine leneș la studiū, nedându-și osteneala a-și apropria bine lecțiunile imediat ce le înțelege, crezând că aceasta îi este suficient. Din

această cauză n'are exerciții de memorizare, cari lipsindu-î, îl face să nu aibă o memorie în destul de tenace. Puțin atent în clasă, nu e bun observator de cât numai asupra lucrurilor ce-î plac; nu desfășură interes pentru ceea-ce i se predă și nu-și îndeplinește datoriile cu stricteță, de cât numai dacă-l ții din scurt. Imaginația nu-î este în de-ajuns de bogată, chiar pentru vârsta lui, de oare-ce nu-l prea impresionează orî-ce și orî când, mai cu seamă din pricină că, distracțiile ce le are la dispoziție—precum piano pentru care are un deosebit talent, dar nu vrea să se ocupe—nici nu-î dă răgaz de a se lăsa vre-odată dus pe gânduri. De altmintrelea, sub o mână de maestru, care ar ținea seamă de prea marea lui încredere în sine, și care nu l-ar face de cât să-î întăriască voința de a lucra, fără a-l descuragea; ar face progrese considerabile. Chiar așa cum e astă-zî și totuși e unul dintre băeții bunî aî clasei a II-a, de oarece e al 8-lea la clasificație. — Resumând fisicul și inteligența și aducând în raport una cu alta, pot zice că elevul meü se apropie de vechea zicetoare latină : „*mens sana in corpore sano.*“

c) Țin însă mai mult la esența educațiunii, la partea morală a caracterului, fără de care eü consider ca nule, o spoyală numai, toate cunoștințele, toate dexteritățile ce și le însusește un copil, fără de care nu-l prețuesc de cât ca pe un măr roșiü, frumos, dar cu miezul putred, sau ca pe un Jesuit, îmbrăcat în haina frumoasă și solidă a inocenții și științii; căci întâiü inima deosibește pe om de toate creaturile existente pe pămînt și apoi inteligența.

Pentru aceasta trebuie studiată voința, care e baza esenții educațiunii, moralității.

Voința lui Alexandru nu prea e pronunțată aproape mai nici într'o direcțiune. Minime rezultate ale voinței, se observă la un copil ca dînsul. Multe fapte le face bune inconscient, pentru că așa i s'a dictat sau pentru că așa a văzut pe acasă, dar foarte multe le face în urma judecății

lui proprii. Mincinos mic, ca toți copiii; fură lucruri neînsemnate de pe acasă, ca bucățele de zahar, pâine, dar spune imediat adevărul, când e încredințat că chiar această faptă îi este iertată cu prețul spunerii adevărului. Ba mai mult încă; s'a deprins a'ți declara singur fapte neîntrebat, căci a văzut el însuși că poate fi aflat și întrebat. O faptă însă despre care e sigur că nu descoperi adevărul său dacă îți citește îndoiala pe față, o neagă și o ține în secret cu orî-ce preț. Bun la inimă, milos, e foarte vesel în jocurile sale, cari îi plac în extrem. Prietenos cu colegii săi și supus superiorilor, e îndrăsnit, chiar obrasnic și de multe ori încăpăținat față de frații săi. Câte-odată e așa de violent că e în stare să strice orî-ce, dar se calmează ușor și repede și devine blând și domol luat cu binișorul. E mai ascultător față de fratele său cel mai mare pe care îl iubește mai mult și pe care-l și respectă mai mult de cât pe cei-l-alți. Pedepsele și le execută cu plăcere când își recunoaște singur greșala; dar le primește câte-odată cu murmur, alte ori cu indiferință, fapt care-l consider ca o urmare a unui prea mare abus de pedepse aplicate la școala Italiană. O mare dragoste și o deosebită plăcere simte când i se dă bani și se întristează foarte mult când îi perde, fapt care mă îndeamnă a crede că e pe panta de a putea contracta urîtul caracter de a deveni *omul banului* și care hidos vițiu, cred că este necesar a i-l combate și a i-l pune în relief, prin diferite istorioare potrivite cu gradul lui de desvoltare. Oglinda sufletului, curățenia, nu tocmai observată de el la începutul anului școlar, astă-zî observ cu plăcere că vine curățel la școală, caietele întru cât-va regulate, scrierea și desemnarea îngrijite. Spiritul contemplativ, religios, nu-i lipsește, dar nici nu-l posedă într'un grad desvoltat. Așa fiind, cred în general că e nevoie absolută de a da o direcție salutarie voinței lui Alexandru, care n'a avut timpul a și-o forma într'o direcție atât de regretabilă și necorigibilă. Luând act de observațiunile ce am făcut, cred că elevul meu

tinde a'și însuși un caracter sanguinic temperat cu cel flegmatic, caracterul unui om care poate fi fericit, constant, apt pentru a fi cultivat, decî a deveni un bun cetățean, un folositor membru al societății.

În resumat, cunoscînd cel puțin întru atîta un Învătător pe elevii săi, va putea proceda fără grijă și într'un mod cu adevărat pedagogic în instrucțiunea și educația viitoarelor temelii ale omenirii.

Juarez Movillă

Elev al Școlii de Institutori.

CARACTERUL ¹

I. FORMAREA CARACTERULUI

2. Influența societății și a exemplului

Verba movent, exempla trahunt.
(Vorbă te mișcă, exemplul te a trage)

Frumos aseamănă Cicero viața cu o operă de artă, pe care artistul o arată tuturor, ca toți să-o judece și în cât e cu putință să-o îndrepteze. Apelles se ascundea chiar îndărătul operelor măiestre ale sale, ca să audă cum le critică alții și ce cusur le află. Cel mai mare poate învăța și dela cel mai mic, și-a gândit Apelles. Aceasta își are cauza în deșărtăciune și amor propriu, care vede mai ușor țandăra în ochiul străin, de cât bârna în ochiul propriu. Și Seneca zice: Greșelele altora le avem în ochi, ale noastre în spate. Cu mult mai mult învață cel mai mic de la cel mai mare.

Ast-fel Speosipp, nepotul lui Platone, a fost ca tîmber leneș, infuriat și desfrînat. De oare-ce nu vrea să asculte de dojenele îndreptățite ale părinților săi, el merse la Platone, care l'a primit în casa sa și nu l'a vătîmat cu nici un cu-

1) După Smiles-Rudow.

vînt, necum să'l bată. Platone arată față cu el necurmat atîta blîndeță și atîta nobleță a inimei, în cît curînd tînerul a început să se rușineze și a început să imiteze pe unchiul său nu numai în purtare, ci și în înțelepciune, așa că după moartea lui a devenit capul școlii platone. Cînd amici de ai lui Platone îi făceau acestuia imputări, că de ce nu pedepsește pe tînerul desfrînat, el le rîspunse: „eu 'l pedepseșc și încă în modul cel mai aspru, făcîndu-l prin esemplul meu să cunoască deosebirea între bine și rău.“

Intre școlarii lui Zenone era unul așa de lacom și mîncăcios, în cît de obicei îl mîncă soților săi tot dinainte. Odată cînd se aduse pe masă aproape de el un pește foarte mare, Zenone 'l luă dinaintea sa, făcînd ca și cînd ar voi să'l mîncînce singur. Atunci mîncăciosul se uita mînios la Zenone, iar acesta 'i zise: Voești, ca ce'i-l-alți să privească în fie-care zi la lăcomia ta în mîncare, și ești indignat, cînd o vești la mine numai odată ?“

Polemon, ca tîner, nu numai că s'a dat tuturor plăcerilor vieții destrăbîlate din Atena cu tot sufletul, ci era chiar mîndru pe propria lui rușine. Așa trecu într'o zi, întorcîndu-se acasă, nu după ce a apus, ci după ce a răsărit soarele, trecu pe lângă ușa deschisă a lui Xenocrate și intră beat, cu pîrul plin de olei, cu cununa pe cap, și fără a-și fi schimbat haina în odaia înțeleptului, care era îndesuită de ascultători setoși de învățatură; ba spre a slăbi și a conturba prin prezența sa bunele învățături ale acestuia, el se și puse să șadă. Pe cînd ce'i-l-alți, firesce, erau indignați de o asemenea purtare, Xenocrate rămase liniștit, părăsi tema, despre care tocmai trata, și începu a vorbi despre cumpătate și modestie. Trezit prin această serioșitate și prin cuvintele învățatului, Polemon aruncă mai întîiu cît colo cununa, apoi își acoperi brațul gol cu haina; fața lui, ce sclipea de vin, deveni mai serioasă; în cele din urmă aruncă toată podoaba de pe el și făcu ast-fel printr'o învățatură bună dintr'un om desfrînat unul din cei mai mari filosofi.

Nu trebuie să cercetăm mai departe după exemple, întreaga istorie a lățirii creștinismului este o mărturie grozavă pentru puterea exemplului. Este știut, că Isus abia a vorbit un cuvânt, care să nu se fi ținut și înainte de el; dar nu prin toate aceste și alte cuvinte frumoase s'a făcut mai bună lumea, ci prin faptă, ceea-ce arată și Isus.

Am ținut, că istoria și lățirea creștinismului este cea mai mare dovadă pentru puterea exemplului. Lumea s'a schimbat nu prin vorbe frumoase, ci prin fapte și tocmai la fapte a îndemnat Isus.

Și precum e dascălul, așa sunt și învățăceii săi. Pe creștinii nu-i înspăimânta de a urma lui Isus, nici ocară, nici chinurile cele mai îngrozitoare, nici moartea mucenicească; din potrivă, tocmai aceste suferințe au arătat puterea prin care creștinismul a învins lumea și și-a câștigat tot mai mulți credincioși; de aici țăcala: sângele martirilor este sămânța bisericeii. Pe aceasta se întemeiază puterea covârșitoare a adevăratului creștinism.

Chiar la musulmani se găsesc multe exemple de simț și cugetare adevărat creștinească: la Arabi întâlnim de pildă marinositatea într'o măsură așa de mare în cât rar o aflăm ast-fel și la creștinii. Un exemplu de soiul acesta este Chalf, fiul lui Ejub, care nu și-a întrerupt rugăciunea de seară, când s'a dus la el un hoț și a strâns toate lucrurile lui. Când hoțul n'a putut trece cu ele peste zid, țise Chalf: „Nepoate, aici e cheia, ia-o și deschide ușa!“ Atunci țise hoțul: „Dău, de la un ast-fel de om ca tine nu fur.“ El lăsă în curte lucrurile furate și se făcu om de omenie și religios. Laudă lui!

Preotul Kant, pe care l'au călcat tâlharii și l'au jefuit, s'a rugat de ei ca să-i lase cel puțin viața. Tâlharii îi cruțară viața și plecară cu jaful. Atunci își aduse aminte preotul, că el mai avea o sumă bunicică cusută în haina sa pentru casuri de nevoie. Cu suma aceasta putea să ajungă acasă; el însă alergă după tâlharii îi rugă de ertare, că cuprins de spaimă i-a mințit fără să vrea și li-a dat banii. Dar tâlharii

în loc să primească banii, îi dădură și pe cei-l-alti îndărăt, iar preotul le dădu bine-cuvântarea sa părintească, ȳicȳendu-le, „umblați în pace fiilor!“

Despre Franklin se spune, cȳ pe cȳnd era ca lucrȳtor în Londra, prin esemplul sȳu a îndreptat moravurile tuturor soȳilor sȳi de muncȳ. Și nu numai lucrȳtorilor de rȳnd, ci și oamenii cei mȳi însemnați aȳ fost influențați în chipul acesta de esemplul și însușirile nobile și superioare ale altora.

Profesorul Tyndall ȳice, cȳ amicitȳia lui Faraday îndeamnȳ la fapte energice și însufleștește. Dupȳ ce și-a petrecut o searȳ împreunȳ cu el, scrise: „Operele sale deșteaptȳ admiraȳiunea noastrȳ; dar societatea lui îți înaltȳ și'ți încȳlzește inima. El este un om plin de tȳrie și de energie. Mie 'mȳ place tȳria, dar nu pot uita, cȳ este împreunȳtȳ cu modestie și cu delicatețȳ, despre care ne dȳ pildȳ Faraday.“

Chiar și ființele cele mȳi plȳpȳnde pot sȳ' deștepte și sȳ nutreascȳ în alții binele. Este cunoscut de toți, ce influențȳ mare aȳ femeile nobile și bune asupra întregȳi dezvoltȳrii a omului.

Puternic influențȳzȳ mȳi ales esemplul de tȳrie a dorințȳi și de energie. Aceastȳ însușire electrizeazȳ spiritul și însufleștește. Mȳi ales beliducii aȳ produs acest efect. Așa Pompeius, care se lȳuda, „cȳ dȳnd numai odatȳ cu piciorul în pȳmȳntul Italiei, crește o oștire din el.“ Așa Mohamed și urmașii sȳi; despre Omar se zice, cȳ bastonul sȳu înpȳimȳnta mȳi tare pe dușman de cȳt sabia altuia.

Nu mȳi puțȳn efect are esemplul unui beliduce, care merge cu sabia în mȳnȳ înaintea oștenilor sȳi. Cȳte exemple nu avem și în istoria Romȳnilor, cȳ un spirit eroic a știut sȳ însuflețeascȳ întreaga oștire. Amintim aici numai pe Ștefan cel mare și Mihaiu viteazul.

Cȳnd citește omul discursul lui Frideric cel Mare țȳnut înaintea bȳtȳliei de la Leuthen, înțȳlege, cȳ oastea sa a putut învinge peste oștirea dușmanȳ de trei ori mȳi mare. Așa scrise Frideric înaintea bȳtȳliei de la Torgan cȳtre marchisul

d'Argens: „Eü privesc în fața morții ca un stoic. Nicî odată nu voiü vedea clipita, în care a-și putea fi silit să încheiü o pace rușinoasă. Orî më voiü înmormenta sub ruinele patriei mele, or voiü ști face nefericirei mele, dacă nu-o voiü mai putea suporta, un sfîrșit...“ O asemenea neînfrînată hotărîre a dovedit bărbatul de stat de pe timpul lui Frideric, baronul de Stein, care zise: „Pentru că trebuie să murim, să fim viteji.“

Unii bărbați aü săvêrșit cele mai mari fapte ale lor murind, saü așa zicênd după moartea lor. Așa scoțianul Douglas la Otterburn, despre care se zice: Dougläs căzu; numele sëü câștigă crâncena bătălie.

Și Wilhelm de Orania n'a avut nicî-odată mai mare putere asupra compatrioților sëi de cât după ce-a fost omorît. In aceea-și zi, în fața mortului, deciseră statele generale ale Țêrilor de jos: „de a apêra cauza dreaptă cu ajutorul lui Dumnezeu, până la cea din urmă picătură de sânge.“

Aici ne aducem aminte și de cuvintele lui Marcu Antoniu (în drama lui Shakespeare) care „vrea să facă să strîge ranele lui Cesare așa, că și petritele din Roma să se rêscoale!“ Și Michelet zice, că Cesare nicî odată n'a fost mai puternic, nicî odată mai grozav ca atunci, când poporul s'adună împrejurul cadavrului sëü și când sângele sëü spêlase greșele sale.

Când Americanii știaü pe Waschington în fruntea oștinei, puterile li se îndoiaü. Așa de multă încredere aveaü ei în însușirile și nobleța inimei marelui lor bărbat. Căci orî cât de mare a fost mintea și dibăcia sa, mai mare a fost însă iubirea sa de adevêr și simțul sëü de datorie — c'un cuvînt nobleța înăscută a spiritului sëü.

„Este o bine-facere — zise fr. Perthes — pentru un luptător de a fi înconjurat de alții, cari asemenea aü să lupte contra seducerilor; gândurile rele sboară, dacă privim la chipul unui bărbat, în prezența căruia ne-am rușina de ele!“

Ast-fel de bărbați sunt sufletul poporului lor. Ei îi leagă

trecutul de viitorul său, ei îl înalță, îl întăresc și îl nobilizează, și-i lasă ca cea mai frumoasă moștenire numele și faptele lor. Nici o nenorocire, nici o robie nu poate să răpească poporului această sfântă moștenire; ori de câte ori se deșteaptă simțul național, reinviază eroii cei morți în memoria posterității — dând un îndemn tăcut, dar sărbătoresc și plin de putere pentru a-î urma.

(Va urma).

MIJLOACE de ÎNFLORIRE pentru ȘCOALELE SATEȘTI ¹

IV Terminând cu localurile de școale, să trecem acum la mobilierul lor.

Mobilierul scoalelor, pot zice că, încă nu este tocmai așa de recomandabil în raport cu ce ar trebui să fie; căci dacă nu este așa de primitiv în școalele din Ilfov, totuși nu există multă diferență de ceea ce era acum 10 sau 15 ani. Niște bănci bocci, din cari adesea copiii începători nu li se ved de cât creștetul, construite fără nici un plan, lungi de câte 3—4 metri și în așa mod că copilul toată ziua este nevoit a sta în picioare fiind foarte depărtată distanța dintre scaunelul pe care trebuie să șadă copilul și între partea băncii, unde el trebuie să-și pună obiectele de studiu, ca: cărți, caete, placă, condei, etc. cari adesea ne-având o rezemătoare, vin d'a dura jos, și din această cauză vezi de multe-ori certuri și îmboldiri între copii.

Nu mai vorbesc că chiar localurile cele noi ce se construiesc, se construiesc încă în condițiuni defectoase, fără nici o simetrie și fără ca la alcătuirea lor să se consulte și opiniunea învățătorilor mai experimentați or a revisorului școlar, care — ca unul ce se ocupă cu ale școalei, poate da idei mai solide pe acest tărîm; ci la alcătuirea planurilor pentru localuri, a repartisării lor și a mobilierului necesar, toată

1) Vezi numărul precedent.

sarcina cade asupra inginerului șef or a ajutoarelor, cari— profan de ale școalei — ridică câte un plan ca vai de el.

Suntem în drept a pretinde de la cei ce sunt însărcinați cu trebile publice ca să-și dea socoteală de banul ce li se încredințează spre cheltuire, ca, prin calcule și planuri bine chibzuite, să se facă nu caricatură, ci lucruri cari să satisfacă și necesitățile școalei și gustul estetic al spectatorilor.

Singurele localuri de școale și mobilieruri ce pot satisface necesitățile unei școale bine organizate la sate, sunt cele construite pe *domeniile Coroanei*. Să sperăm într'un timp și într'o administrație, când și județele vor imita pe capul statului.

*

V. Un alt capitol am rezervat în această conferință pentru *inspecțiunile școlare*.

Legea instrucțiunii publice la art. 354 și 355 prevede pentru inspecțiunea școalelor câte un revisor și subrevisor, fără a determina pentru fie-care județ numărul revisorilor, nici pe acela al subrevisorilor școlari. Latitudinea o lasă legea la aprecierea și gustul celor ce țin în mână destinele țării. Până astă-zî cel puțin vedem câte un singur revisor școlar la două județe, esceptându-se județul Ilfov, eare din fericire are doi revisori școlari : unul pentru capitală și altul pentru județ, precum și un subrevisor plătit de județ.

Considerând însă marele rol ce-l are revisorele în inspecțiunile școlare, putem zice că de aci depinde sufletul și progresul școalelor noastre naționale.

Modul însă cum se recrutează acești inspectori ai școalei este așa de steril, de defectos și de insuficient, în cât putem zice că mai nu aduc nici un serviciu cum se cade școalelor. Fără a vorbi de gradul cunoștințelor ce trebuie să posede un revisor și ajutoarele sale, fără a mai vorbi de ținuta și modul prezentării ce fac partea tehnică a inspectoriatului, calitățile indispensabile și sublime în felul lor, cată să mărturisim că inspecțiunile școlare și modul cum sunt reparti-

sații revisorii pe județe, nu pot aduce aproape nici un serviciu școalelor noastre.

De ne-am imagina măcar că avem localurile cele mai bune, cărțile didactice cele mai metodice și învățătorii cei mai eminenți și cei mai dibaci în ale școalei, totuși factorul cel mai puternic ce poate da suflet învățămîntului este revisorul.

„Și în starea puțin prosperă a învățămîntului nostru primar, el nu se poate mîrgini la simpla destinațiune de procuror școlar. Revisorul cată să fie la noi apostolul neobosit al progresului didactic, învățatura vie și bogată ce se împarte așa zicînd, cât mai des posibil, la domiciliul fie-cărei școli. Dacă Americanii aū găsit mijlocul de a împrăstia științele fizice mergînd din școală în școală cu cabinete întregi de fizică, cu colecțiuni și laboratoare de Chimie în furgoane înadins construite, cărînd și pe dascăl și pe proprietari cu ele, — ce greutate ar fi pentru revisor să ducă cu sine din dascăl în dascăl predica bunelor metode și îndemnul către lărgirea cercului lor de cunoștințe.“¹

Negreșit că sistema inspectorială atunci s'ar schimba cu desăvîrșire din steapă și favorisătoare pentru unii, în abondență și justă pentru toți.

Cu tradiționalele și costelivele frase: *nu predai bine. Disciplina lasă de dorit. Matricula, cataloagele și registrele nu sunt bine ținute,* și fuga la altă școală, nu putem zice că se face o inspecțiune școlară.

Ca o inspecțiune să se facă în adevăratul sens, se cere de la revisor, mult tact, multă răbdare și o dreaptă cumpănire a meritelor învățătorului.

Învățătorul este persoana care muncește zi cu zi cu sudoarea pe frunte, și în misiunea sa se lovește de multe stînci, deci el trebuie menagiat, ocrotit și sprijinit chiar contra valurilor și viforelor limbilor de vasilisci, ca să se poată în-

¹ Op. citat. St. C. Mihailescu, pag. 170.

curagia spre a-și întări forțele și a lucra cu mai multă energie și tragere de inimă. Pe de altă parte, prezența revisorului în școală cată să fie veselă, vioaie, atractivă și blândă în tocmai ca și a unui părinte adevărat, pe care, venit în căminul său din o cale lungă, copiii îl așteaptă și doresc să vadă ce lucruri le-a adus, orce le poate povesti ca noutăți.

O figură selbatică, o căutătură posomorită, un aer rece și un ton restit din partea revisorului, fac pe copii timizi și-și pun în imposibilitate de a răspunde cum se cade.

Ca să țină aprins încă focul dragostii de cultură și progres al învățătorului, adevăratul revisor școlar se cuvine ca într'un mod blând și părintesc să corigă părțile slabe și scăpate din vedere de învățător, să noteze în carnetul său acele părți, și la altă inspecțiune să vadă gradul de ameliorațiune ce li s'a adus; ba încă la nevoie să se recomande învățătorului chiar opere științifice și pedagogice ce ar putea să-l întărească în părțile slabe.

Când s'ar urma așa cale, să fim foarte siguri că emulațiunea și gustul învățătorului se vor desvolta atât de mult în cât nici o dată seceta și rugina nu și-ar mai găsi loc în intelectul lui.

Dar ca să ajungem la rezultate atât de fericite și abondante și cari ar contribui mult la înflorirea instrucțiunii noastre rurale, e necesar a se face oare-cari reforme, — reforme ce de alt-fel ar putea să schimbe cu desăvârșire mersul actual al școalelor noastre sătești.

În acest scop dar, așa cum sunt recrutați revisorii noștri, în multe județe nu pot aduce nici un folos real instrucțiunii. Pe lângă acestea, gradul cunoștințelor la mulți dintre dênșii este așa de mărginit și poate inferior învățătorilor, în cât de multe-orî în inspecțiunii și lucrări aduc prejudiciul și incurcături. Numărul lor încă fiind așa de restrâns, nu pot vedea o școală de cât la doi ani. Apoi nesiguranța în serviciul lor este o cauză și mai gravă. Curentul politic nu lipsește de a nu sufla și asupra acestor magistrați școlari.

În fine, ca serviciul inspectorial să se facă cum se cade, urmează de la sine, ca fie-care județ să-și aibă revisorul său și două ajutoare cel puțin, ca din lună în lună fie-care școală să fie inspectată.

Unul din aceste ajutoare să fie plătit din casa județului, iar altul, dacă județul nu dispune, să se plătească de comune în budgetul cărora să se prevadă câte 50 lei pe fie-care an, care sumă să se verse la casierie, ca și cele alte dări, în două rate.

Revisorii să fie aleși din titularii de licee or școli normale cu o indemnisație de 600 lei mensual; iar subrevisorii recrutați din învățătorii cei mai cu merit și mai dibaci în ale școlii cu o indemnisație de cel puțin 250 lei mensual.

*

VI. Încă o cauză tot așa de puternică, care se opune progresului instrucțiunii și înfloririi școlilor sătești este și *neregulata venire la școală a copiilor sătenilor*.

Că necesitatea cere ca fie-care individ să aibă o dosă de cunoștințe științifice, aceasta nu mai este de îndoit. Legea instrucțiunii prevede predarea instrucțiunii la noi în țară gratis și cere în mod obligatoriu ca fie-care să poseadă cel puțin instrucțiunea elementară.

La orașe legea se poate aplica mai lesne ca la sate. Prerogativele și avantajile ce le are orașanul și care nu le poate avea săteanul provine de acolo că populațiunea în orașe este mai densă și mai concentrată, pe când cătunele la noi sunt aruncate în neregulă, ceea-ce face ca școala de reședință să fie la 5—6 kilometri depărtare de cătune, și prin urmare în vremuri de iarnă, când adesea întâmpină pericole omul în vârstă chiar, copilul este nevoit a rămânea a casă săptămâni întregi.

Pe de altă parte spiritul de necesitate pentru instrucțiune, n'a pătuns încă deajuns în masa poporului nostru incult. Și deci, numai niște exemple cât se poate de practice și o muncă dibace din partea învățătorului poate scoate pe țeran din

nămolul ignoranței și a-l convinge de foloasele reale ale instrucțiunii.

O circulare a D-lui Ioan Calenderu, administratorul domeniilor coroanei, publicată în *Constituționalul* de la 3 Octombrie, a. c. și adresată învățătorilor școalelor de pe domeniile coroanei, între alte medii de care se poate servi învățătorul — fără a mai alerga la concursul slabei noastre administrații comunale — spre a desvolta gustul țeranului de a-și trimite copilul la școală, propune și ducerea elevilor sərbătoarea la biserică, unde ei să ia parte activă la cântarea trisagiilor, cu care ocaziune inima săteanului se mlădiază, simțul să cultivă și spiritul se desvoltă într'un mod plăcut și atractiv.

Alt mijloc cu care putem desvolta gustul săteanului de a-și trimite copilul la școală cu dragoste este și învățarea unei mici meserii în mod cât se poate de elementar, cum de exemplu, împletirea de coșulețe, de pălării, fringhii, păslării, etc; iar pentru fete facerea de ciorapi, torsul, țesutul, croitul de albituri și cusutul, etc., fapt ce a demonstrat cu mult succes și D-l Serafim Ionescu, fostul nostru coleg, și acum revisor școlar în județul Suceava, într'o conferință publică ce a ținut'o anul trecut în noul ateneu din București.

Lucrarea pe carton, croșetărie și alte maimuțării de felul acesta, cu care multe din învățătoarele noastre pierd timpul copilelor țerance, nu pot aduce pentru țeran nici un folos real, și nici că-î poate atrage atențiunea într'un mod serios. Pe lângă acestea, dacă absolvenților școalelor rurale li s'ar reduce un an din serviciul armatei, iar părinții ce au copii în cl. III, IV, V, și VI ar fi scutiți de prestație sau căi de comunicație, țeranii ar trimite cu multă dragoste copiii la școală.

În fine, ca instrucțiunea să poată străbate în toate colibele sătești e necesar ca în fie-care cătun de la 50 familii în sus, să se înființeze o școală cu un învățător, iar în cătunele de

la 150 familii în sus să fie pe lângă un învățător, pentru băeți și o învățătoare pentru fete.

*

VII. Să trecem acum la alt capitol, și anume la capitolul relativ la *amestecul administrației în ale școlăi*.

Asupra acestui punct îată ce am să vorbesc: Să știe că școala și învățătorul sunt persoane morale ale căror sacerdoții și menire le sunt înalte și garantate prin legea fundamentală a statului nostru constituțional. Instrucțiunea își exercită rolul ca or-ce alt bun de care are nevoie statul. Ei bine, o instituțiune așa de înaltă și care are un rol așa de însemnat în stat, se cere a i se și lăsa libertatea ei cum o prevede Constituția noastră fără a i se pune piedici. Cu toate acestea instrucțiunea rurală la noi în țară întâmpină multe și mari neajunsuri din cauza administrației comunale.

Învățătorul își exercită mandatul în basa titlurilor și a drepturilor ce are.

Primarul, care adesea nu este de cât un țăran ce știe trei buchii și fără nici o rază de simț or schinteie de educațiune și moralitate, sau vre-o albăstrime vițioasă și isgonit din toate slujbele pentru imoralități și abusuri, pribegind prin sate, unde prin lingușiri și manopere meschine își caută căpătuiala înșelând pe țăran prin făgădueli până ce pune mâna pe frânele administrației. Aceștia, suiți sus, caută să spolieze tot ce comuna are mai bun, mai inteligent, mai cult și chiar mai moral. Corupți până la esces, invidiază tot ce n'ar intra în gașca lor de meserie, în care înnoată adesea notarul, agentul, picherul, câte un grecoteiū ce speculează pe țăranii și alte creaturi și lepădături. De intri într'o comună rurală în or-ce timp și în or-ce loc această bandă o găsești tot d'a-una completă. Și ca invidiat de ei, pe prima linie, găsești pe învățător, pe adevăratul învățător, care, — mândru de pozițiunea sa, nu voește să-și păteze onoarea și demnitatea de ministru al instrucțiunii, de depositar al științei. Din această

causă învățătorul este invidiat, este șicanat, este criticat, este în fine calomniat.

Ca punct culminant al urii ce acești parveniți nutresc asupra școlăii și a învățătorului caută indirect și sub masca bigotismului, or a interesului de activitate și trimit în școală câte vre-o creatură de a lor, sau câte vre-un nenorocit țeran, pe care-l îmbată și-l îndeamnă a veni în clasă și a apostrofa pe învățător, une-orî că copilul lui învață de atâta timp la școală și nu știe să scrie nici să citească, sau că copilul său este bătut pe drum de feciorul cutăruia, etc, etc.

În cas când primarul vede că n'a reușit cu asemenea manoperă, respândește vorbe printre sătenii că învățătorul nu știe nimic, or îl șicânează de a nu putea lua leafa la timp; or nu-î aduce copii în deajuns la școală; or dacă învățătorul raportează primarului numărul celor absenți, conform art. 36 din legea instrucțiunii, acesta aruncă vina pe învățător, când le face urmărirea; or, când învățătorul este a-și primi salariul de la stat sau județ, primarul nu-î certifică chitanța până nu-l ciupește sub masca împrumutului său până nu-l satură de băutură; or că nu-î dă servitor anume pentru școală, care s'o măture, să aducă apă copiilor și să încălzească localul la timp și câte și mai câte neajunsuri altele.

În câte locuri și de câte-orî noi ca învățătorii nu ne pomnim în școală cu primarul beat, și fără nici un motiv de câte orî nu ne face observațiuni înjuste, ne maltratează, ba chiar cutează a ne și bate!

Iată dar pozițiunea noastră de propagatori ai lumini, de corifei ai națiunii, cât este de sdruncinată din cauza unor asemenea oameni, cari locuiesc fără nici o teamă în tot ce națiunea are mai escelent, mai sacru și mai temeinic.

Sunt rari comunele cu primari buni.

Toate acestea ar dispărea cu desăvârșire numai atunci când primarii nu s'ar mai alege de sătenii pe vin și rachiū, ci ar fi numiți d'a dreptul de guvern pe circumscripții ca și perceptorii fiscali, în basa unor titluri și a unor merite morale

și intelectuale, mărginindu-li se și atunci drepturile pur și simplu numai în a da ajutor învățătorului la neajunsurile ce ar avea el și școala, iar rolul principal față de școală să-l joace revisorele și subrevisorii, de cari am vorbit mai sus, cari, pe lângă dreptul de inspectorii, să aibă și poliția și administrația școlară în limitele și restricțiunile legii, păstrându-se inviolabilitatea drepturilor învățătorului și inamovibilitatea lui în serviciul ce-l esercită.

*

VIII. Tot în interesul iustrucțiunii și pentru propagarea noilor descoperiri făcute pe cale științifică și pedagogică, ar trebui și un jurnal pedagogic oficial redactat de o elită de pedagogi d'ăi noștri, cari stau în curent cu știința și cu descoperirile bărbaților mari din Europa. Aceasta pe de o parte spre a fi puși și noi în curent cu știința, cu descoperirile pedagogice și didactice, iar pe de alta spre a se face și dări de seamă de tot ce ar avea nevoie școala și învățătorii. Ziarul ar fi de ajuns ca să apară de două ori pe lună în formă de broșură de 24 sau 30 de pagini. Ca mijloace de esistență statul ar trebui să prevadă o sumă oare-care, cum prevede pentru *Monitorul oficial*, *Monitorul oastei* și alte gazete oficiale sau officioase, iar sumele cât ar costa cu redactarea și plata celor ce s'ar angaja să redacteze ¹ jurnalul să fie achitate de comune, în bugetele cărora să se prevadă 20 lei anual. Această sumă să se verse la casieria jueețului cum se varsă și pentru *Monitorul oficial*. Ziarul să fie proprietatea școlăii, păstrându-se în biblioteca fie-cării școlii, unde poate veni or-ce sătean și cere cărți de citire pentru înăvuțirea cunoștințelor sale. Cu începerea anului financiar 1891—92, ar putea să se prevadă în bugetul fie-cării comune espusă suma, în loc de cei 10 lei ce fie-care comună este acum impusă de plătește pentru *Gazeta săteanului* ce

¹ Nu ca astă-zî când editorii revistei pedagogice „*Lumină pentru toți*” pun munca lor și banii lor.

se redactează în Râmnicul-Sărat de Domnul Datculescu și care gazetă se trimite școalelor, fără ca școalele să poată trage vre-un folos pedagogic.

Ca să se aducă la îndeplinire toate aceste neajunsuri și ca școalele sătești să se ridice la adevărata lor destinațiune, cred că ar trebui formulat un memoriu subscris de mai mulți din noi și în mai multe esemplare, câte unul din aceste esemplare să fie trimise corpurilor legiuitoare, iar altul prezentat, de se va putea, de o comisiune aleasă dintre noi, Domnului Ministru al instrucțiunii publice spre a-l duce în deliberarea consiliului de miniștri.

Pr. Al. Popescu
(Cernica).

DIDACTICA MAGNA¹

DE

BCU AMOS COMENIUS Cluj

Tradusă în românește de

PETRU GĂRBOVICEANU

Doctor în filosofie

PRIMA PROBLEMĂ

Cum poate să fie în deajuns un învățător pentru un număr așa de mare de școlari.

16. (*De ce să fie un singur învățător ca conducător al unei școli?*) Nu numai că asigurăm cum că e posibil, ca un singur învățător, să conducă un număr de aproape 100 școlari, ci afirmăm chiar, că așa trebuie să fie, de oare-ce e mai bine și pentru învățători și pentru școlari. Învățătorul își va aranja lucrările fără îndoială, cu o mai mare plăcere, cu cât numărul șco-

---

1 Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

larilor e mai mare și cu cât e mai activ, cu atât și școlarii devin mai vioi. Numărul cel mare va produce de asemenea și școlarii mai multă plăcere și mai mult profit. (*E o bucurie pentru toți acei, cari au tovarăși de muncă*); ei se vor îndemna și ajuta reciproc, căci această etate 'și are tendința sa proprie de emulațiune.

Afară de aceasta, dacă învățătorul e ascultat de mai puțini, poate să treacă pe lângă urechile tuturilor aceea ce le spune el; din contră, dacă îl ascultă mulți, pricepe fie-care atât, cât poate să priceapă și în repetițiunile ce urmează, se reîntoarce tot ce s'a spus și devine folositor pentru toți, căci un spirit se freacă și se aprinde de un alt spirit și o memorie de o altă memorie. În scurt, după cum brutarul prin încălzirea unei singure sobe prepară o mulțime de pâini și cărămidarul o mulțime de cărămizi și după cum tipograful cu aceeași culegere de litere poate să tipărească sute și mii de exemplare de cărți, tot așa și învățătorul cu aceleași exerciții și studii poate să folosească de-odată unui mare număr de școlari, fără nici un neajuns. Vedem de asemenea, că un singur trunchiū e în deajuns pentru un arbore cu multe ramuri și îi dă sucul necesar, iar soarele e în deajuns pentru întregul pământ.

17. (*Și cum poate să fie aceasta, se probează cu exemple din natură*). *Și cum se face aceasta?* Să observăm procedarea naturei la exemplele citate mai sus. *Trunchiul* nu aleargă în continuu până la ramurile cele mai extreme, ci din contra, stând la locul său trimite sucul mai întâiu ramurilor principale ce ies din el și prin acestea altora și așa mai departe, până la cele mai mici părțile ale arborelui. Asemenea și *soarele* nu se pogoară asupra fie-cărui arbore, plantă și animal în parte, ci răspândindu-și din înălțime razele

sale luminează de-odată întreaga emisferă dând fie-cărei creaturi lumină și căldură spre folosul propriu. Trebuie observat însă, că *acțiunea soarelui se ajută și prin pozițiunea locului*, de oare-ce razele adeseate în văi încălzesc ținutul vecin într'un grad mai mare.

18. (*Imitarea naturei în școală*). *De se arangează lucrurile după acest model, atunci va fi în deajuns tot așa de ușor un singur învățător pentru un număr de școlari cât se poate de mare.*

Anume :

I. *Dacă împarte pe școlari în anumite divisiuni, de pildă în zece ; și peste fie-care pune un monitor și peste aceștia un altul și așa mai departe.*

II. *Dacă nu instruește nici odată numai pe unul singur, — fie în afară de școală, fie în școală, — ci pe toți împreună și de odată.* Învățătorul să nu meargă în bănci la vre-unul și nici să permită să vie vre-unul la el, ci să stea pe catedră (de unde poate să fie văzut și auzit de toți) și să răspândească ca un soare peste toți razele sale. Și ei să fie îndreptați asupra lui cu ochii, urechile și spiritul și să prindă tot ce le predă el cu cuvântul, sau le arată fie cu mâna, fie în model.

III. E trebuință numai de artă spre a'i putea face să fie cu toții și fie-care în parte atenți asupra lui și a'i face să priceapă, că gura învățătorului e ca un izvor (și care e în realitate) din care revarsă asupra lor pârâele științei și să-i deprindă așa, în cât, de câte ori se deschide acest izvor să-și așeze de desubt vasul lor spre a nu putea curge nimic, care să nu fie prins de ei. *Grija cea mare a învățătorilor să constea în aceea de a nu le vorbi, de cât atunci, când îl ascultă și de a nu-i instrui de cât atunci când sunt atenți.* Și aici își are foarte bine locul cuvântul lui Seneca: *Să nu se vorbească de cât aceleia, care ascultă, cum și pro-*

verbul lui Solomon: „înțelepciunea se citește în fața celui cu minte“ (Proverbi cap. 17, 24).

20. (*Și cum poate el așa ceva? Cu ajutorul monitorilor și al său propriu, — prin opt căi*). O asemenea atențiune se poate deștepta și conserva nu numai cu ajutorul monitorilor, ci mai mult prin învățator însuși și anume prin opt căi.

I. Dacă își dă silința de a le spune tot d'auna câte ceva din aceea ce le place și le folosește. Căci prin aceasta se atrag spiritele și le face de a asculta cu mare atențiune și curiositate.

II. Dacă se câștigă spiritele la începutul unei lecțiuni prin recomandarea materii de învățat, sau dacă se animează prin punerea de întrebări asupra materii deja trecute aducând-o în legătură cu aceea ce se tratează, sau asupra acelei ce se predă acum, ca cu chipul acesta școlarii cunoscându-și neștiința lor să aștepte cu mai mult zel (explicarea lucrurilor). Cluj

III. Dacă învățătorul, stând într'un loc mai sus își aruncă privirea asupra tuturilor și nu permite nimănui să lucreze alt-ceva, ci să-și îndrepte cu toți ochii asupra lui.

IV. Dacă ajută atențiunea prin aceea, că îi oferă tot ce-i e posibil sensurilor, după cum am probat în cap. 17, regula a treia, a principiului al optulea. Căci aceasta înlesnește nu numai priceperă, ci favorizează de asemenea și atențiunea.

V. Dacă și întrerupe câte odată lecțiunea cu întrebarea: *Tu săi tu, ce am zis eu acum? Repetă aceasta! Spune-mi pe ce cale am ajuns aci!* Și altele multe de felul acesta și după capacitatea școlarilor din fie-care clasă. De se va găsi vre-unul, care n'a fost atent, imediat să se certe sau să se pedepsească. În chipul acesta se va ajuta foarte mult dezvoltarea atențiunei.

VI. De asemenea, *dacă s'a întrebat unul șiși perde șirul vorbirei, să se întrebe al doilea, al treilea, al zecelea, al trei-zecelea și să se ceară răspunsul fără a repeti întrebarea.* Toate acestea cu scopul, ca cu toții să fie atenți la aceea ce se zice unuia și să-l întrebuințeze în propriul lor folos.

VII. Se poate însă întâmpla, *că dacă unul sașu altul nu știe ceva să se întrebe întreaga clasă și după aceea, acel care a răspuns mai întâiu și mai bine să se laude în fața tuturilor, ca exemplul său să servească spre emulațiune.* Dacă unul greșește să se îndrepteze și în acelaș timp să-i descopere cauza erorii și s'o combată. Nu-și poate cine va închipui ce mare câștig e aceasta pentru un repede progres.

VIII. De îndată ce *s'a terminat ora de studiu, să se ofere atunci ocaziune școlarilor, ca să întrebe pe învățător despre tot ce voesc,* — fie că a dobândit impulsionea la aceasta în ora prezentă, sașu mai înainte. Întrebări în particular nu trebuiesc permise, ci fie-care să întrebe pe învățător în public, — fie că face aceasta prin sine însăși, sașu prin mijlocirea monitorilor. De se întâmplă ca vre-unul să întrebe adesea despre lucruri folositoare, atunci să se laude cât se poate de des, ca cu chipul acesta să poată servi ca model spre silință și emulațiune.

22. *(Ce folos poate oferi o atențiune ast-fel esersată?)* O asemenea esersare zilnică a atențiunii va fi de folos tinerilor nu numai pentru moment, ci pentru întreaga viață. De se vor deprinde câți-va anii printr'un esercițiu continuu de a se ocupa totdeauna numai cu aceea despre ce se tratează, atunci vor face orii și ce cu prezentă de spirit, fără să mai aștepte de a fi impulsionați de alții. *Și dacă școlile vor fi ast-fel să nu se spered oare că ele vor putea să dea un produs fructifer de bărbați deștepti?*

23. (*Obiecțiune: în felul acesta se poate oare îngriji de fie-care în parte, cum și pentru toți?*) Însă se poate obiecta: *Cu toate acestea va fi necesar de a se supraveghia fie-care în parte* spre a se putea observa în ce stare și ține fie-care cărțile, cât de corect își transcrie lecțiunile, cum își învață lecțiunile pe de rost, etc. Dacă sunt însă prea mulți școlari, atunci e nevoie de un timp mai îndelungat. (*Răspuns: I, cu ajutorul monitorilor*). Răspund, că nu e de loc necesar de a asculta tot'dauna pe toți și de a le observa caetele, fiind-că învățătorul are în ajutor pe monitori, care vor observa fie-care diviziunea sa și anume, ca fie-care școlar să-și îndeplinească datoria atât de bine, pe cât e posibil.

24. (*II, prin privigherea abilă a învățătorilor însuși*). Învățătorul însuși, ca cel mai superior supraveghetor își va îndrepta atențiunea odată asupra unora și altă dată asupra altora și cu deosebire spre a examina neglijența acelor în care n'are încredere. De pildă, aceea ce s'a dat spre memorizare să se reproducă când de unul, când de altul și anume când de unul dintre cei d'întâi, în timp ce ceilalți școlari să asculte cu toți. Ast-fel, că va trebui să fie cu toți preparați în orî și ce timp, de oare-ce fie care se așteaptă spre a fi chemat să spue lecțiunea. Sau, dacă învățătorul observă, că unul începe foarte bine și e convins că va continua tot așa să pue pe un altul să continue. Și dacă și acesta continuă destul de bine, atunci să se pue să continue un al treilea, etc. *Ast-fel, că prin examinarea a câtor-va poate să fie convins de toți.*

25. (*Modul cum se pot examina dictatele și caetele școlariilor*). În acelaș mod se poate proceda și la transcrierea de dictate, în caz dacă li se dă. Să se pue unul sau altul și dacă e nevoie și mai mulți, ca

să citească ce au scris cu voce sonoră și clară, iar cei-l'alți să se uite în caetele lor și să îndrepteze erorile făcute. Totuși el poate să observe câte odată pe sărite și caetele altora și dacă se găsește vre-unul neglijent, să se pedepsească.

26. (*Cum se pot corecta exercițiurile de stil*). *Corectura lucrărilor în scris pare a fi unită cu multe greutăți, însă și aici poate să se lumineze cine-va dacă urmează aceleași caz.* De pildă, la exercițiurile de traduceri dintr'o limbă în alta să se procedeze astfel: după ce s'a informat învățătorul prin monitori, că toți școlarii 'și au lucrarea gata, să se provoace unul de a se scula și în acelaș timp să-și aleagă și un altul ca adversar al său. După ce s'a sculat și acesta, 'și citește cel d'întâiu traducerea, în timp ce toți ceilalți ascultă cu atențiune, iar învățătorul (sau cel puțin monitorul) stă lângă el și observă bine ortografia. De îndată ce școlarul a terminat cu citirea unei bucăți din lucrarea sa, stă jos și adversarul poate să spună dacă a observat vre-o eroare sau nu. După aceea se poate permite de a face observațiuni și altor școlari din despărțirea din care face el parte și în fine tutulor din întreaga clasă și la urmă de tot își face și învățătorul observațiunile sale. Toți școlarii însă se uită cu atențiune în caetele lor și dacă găsește aceleași erori să le îndrepteze, cu excepțiune de adversar, care trebuie să-și lase lucrarea necorectă pentru a fi cenzurat. Dacă s'a terminat cu citirea și corectarea acestei bucăți, să se treacă la a doua și așa mai departe până la fine. După aceea să citească și adversarul tema sa în acelaș mod, însă așa, ca acel care l'a ales ca adversar al său să observe, ca nu cum-va să-și citească lucrarea ca corectată și să se întrebuinteze și la el cenzură și anume asupra fie-cărui cuvînt și expresiuni. În fine, se vor mai chema și alți școlari și cu ale

căror lucrări se va proceda tot așa, însă atât, cât permite timpul.

27. (*Datoriile monitorilor față de aceste lucrări*)
 Monitorii să observe însă, ca toți școlarii să-și aibă lucrările gata înainte de a se începe citirea și corectarea. Și în timpul corectării să observe, ca să-și îndrepteze erorile proprii după ale celorlalți.

28. (*Folosul acestei metode*).

Din aceasta va rezulta,

I, că *învățătorului i se va ușura sarcina;*

II, că *se vor instrui toți școlarii, fără să se neglijeze vre-unul.*

III, că *se va ascute atențiunea tuturilor;*

IV, că *aceea ce se va zice unuia, va folosi și celorlalți.*

V. *Varietatea expresiunilor limbicte, ce se întrebuințează de școlarii în mod diferit va forma și înțări atât judecata asupra lucrurilor, cât și abilitatea limbicte.*

VI. *După ce s'a terminat cu citirea lucrărilor unui rând, două sau trei de școlarii, va rezulta, cum că nu mai rămâne aproape nimic de corigiat la ceilalți.* Timpul ce mai rămâne de prisos însă, să se întrebuințeze cu toți școlarii și anume să se permită să vorbească acelor, cari sunt în îndoială asupra vre-unui punct din lucrarea lor, cum și altor cari cred că au lucrat mai bine și să se discute asupra lucrării lor.

29. *Aceea ce s'a zis aici asupra exercițiilor de traduceri, se poate foarte ușor întrebuința și asupra exercițiilor stilistice, logice, teologice, filosofice etc.*

30. *Ast-fel am văzut, cum un învățător poate să fie în deajuns pentru o sută de școlarii fără ca să se ceară mai multă muncă din parte-i, de cât să cere în instrucțiunea a câți-va școlarii.*

I G I E N Ă

DESPRE SCROFULE (SCROFURI) ¹

Una din boalele de care suferă cea mai mare parte din copii sunt *scrofulele*.

Scrofulele s'au scrofulosa este o boală constituțională și ereditară (adică se moștenește de la părinți la copii), caracterizată printr'un temperament limfatic, cu umflătura ghindurilor, inflamarea și supurația tuturilor sistemelor organice.

Știind dar că scrofulosa provine prin ereditate, adică prin moștenire, este bine observat că, dacă părinții au suferit de sifilis, dau naștere la copii scrofuloși, și când au suferit de scrofule dau naștere la tuberculoși (ofticoși).

Causele care dau naștere la aceasta sunt: ereditatea care este principala cauză, copii ce se nasc din părinți slabi și bolnăvicioși, cei hrăniți rău, cei cari nu sunt alăptați de mamele lor, ci de doici cari sufer de diferite boale, lipsa de lumină solară și o hrană neîndestulătoare.

Copii atinși de această boală sunt slabi, nasul și buza de sus mai groasă, are diarrée (urdinare prea des) diferite bube pe corp, durere de ochi și de gât și umflătura ghindurilor de la gât și de sub subțioară.

Mai întâiu încep a apărea pe gât și pe alte părți ale corpului niște tumori (gâlcă), cari cresc, se coc și se deschid (sparg). Pielea unde apar aceste tumori devine lucioasă și de o culoare roșie-albastră. Rănile s'au locul unde au apărut aceste tumori (gâlcă), dupe spargere rămân niște semne diforme foarte urite. Scrofulele apar la diferite epoce și fără deosebire de sex.

Tratamentul scrofulosei constă în întrebuintarea celor mai bune condițiuni igienice, precum o alimentare nutritoare și

¹ Credem că facem un bun serviciu cititorilor noștri publicând acest articol din „Foaia Diecesană”, căci este de actualitate acum pe timpul iernii.

variata, aer curat, exercițiul mult la aer curat și uscat, a purta flanelă pe corp și haine de lână, a face băi reci vara și calde iarna, se vor face băi cu sare, saună cu frunze de nuc (*Juglans regia*).

Se va lua *oleiul de ficat de morun* (untura de pește).

Pentru ca untura de pește să fie bună și să ajungă scopul dorit, se cere ca să fie bine mistuită, și să se ia zilnic în mari cantități și a urma cura un timp îndelungat și cu pauze de întrerupere.

La multe persoane cărăi urmează cura cu untura de pește li-se derangează stomacul, li-se scârbește și nu o mai pot lua, așa dar, spre a putea fi suportată de stomac, se va da câte puțină cantitate; ast-fel un om în etate va începe a lua câte o lingură pe zi, și apoi treptat se va ridica până la 4, 6 sau 8 linguri pe zi; iar copiilor li se va da de la început câte o linguriță pe zi și se va ridica până la 4 linguri pe zi.

Pentru a se înlesni și mai bine digestiunea (mistuirea) unturii de pește, trebuie ca să se ia numai în timpul rece al anului, adică începând din luna lui Octomvrie până la Aprilie, cu repaus de 10 zile la fie-care 20 de zile de iarnă; (adică a urma regulat cu untura de pește timp de 20 de zile, și pe urmă a lăsa 10 zile să nu mai ia de loc, și pe urmă după 10 zile, iar să înceapă și așa mai departe).

Oleiul de ficat de morun (untura de pește), cel mai bine preparat după toate regulile artei și cel mai lesne de mistuit, este cel preparat de D-rul Berthé și trebuie luat cu 10 minute înainte de masă și a se lua îndată după el câte-va linguri de lapte.

Oleiul de morun se mai poate lua asociat (amestecat) cu iod, care are efectele cele mai bune contra scrofulelor, dar în acest timp trebuie a se feri foarte mult de răceală, căci în loc să facă efectul dorit, produce cele mai mari boale de cară în urmă anevoie se va vindeca.

Este știut, că oleiul de ficat de morun este foarte gros

prin gustul și grăsimea sa, de aceea se poate asocia cu mentă (ismă), spre a-i altera gustul cel neplăcut, așa dar se va lua de la farmacie, oleiul de ficat de morun 100 grame, praf de gumă arabică și apă distilată de mentă, din fie-care câte 50 grame și sirop de zachăr 250 grame. Se va amesteca bine și se va lua câte 1 până la 6 linguri pe zi pentru oameni mari, și 1 până la 4 sau 5 lingurițe pentru copii.

Asemenea se va lua *iodul* sub diferite forme, care ajută foarte mult contra scrofulelor, după formula următoare :

Iodur de potasium 2 grame, Infusie de strobili lupulina (hamei) 700 grame și sirop de gentiană 100 grame; amestecate bine, se va lua câte două cesci pe zi, una dimineața și alta seara înainte de masă.

Se întrebuințează cu succes și medicamentele feruginoase; precum este fierul sub diferite forme, ca : tartratul de fier, iodurul de fier, lactatul de fier, fierul dialisat, etc.

Asemenea este foarte bun contra scrofulelor ceaiul de frunze de nuc, 20 grame foi de nuc la 1000 grame apă caldă; asemenea se va da și sirop de frunze de nuc după formula următoare: Extract de foi de nuc 4 grame și sirop simplu 30 grame, se va amesteca bine și se va lua una până la 4 lingurițe pe zi pentru oameni mari și una până la trei lingurițe pentru copii.

În timpul veri bolnavii de scrofule vor face cură cu ape minerale, din care cele mai bune sunt izvoarele chlorurate, mai cu seamă acelea unde se pot întrebuința apele de saline, precum : Kreuznach, Ischl, Predeal, Rșnova, Slănic și Bălătești și băile de mare; iar pentru cei lipsiți de mijloace este folositor a face și băi de rîu.

În orice caz ar fi scrofulele, trebuie a păstra cele mai bune reguli igienice spre a putea să amelioreze boala, căci este bine știut că, orice medicament ar fi cât de bun și care este bine știut că face cele mai bune efecte, dacă nu se vor păstra regulile igienice, nu va putea face nici un efect folositor.

București.

Dr. Em. Elefterescu.

A P E L

LA SUBSCRIȚIUNE PENTRU PUBLICAREA CURSULUI DE
Istoria Românilor AL D-LUI V. A. URECHIA,
PROFESOR LA FACULTATEA DE LITERE
DIN BUBUREȘTI.

Studentii ultimului an al facultății de litere din București, au luat decisiunea, să publice, sub direcțiunea profesorului lor, d-lui V. A. Urechia, cursul, ce domnia sa face de acum 30 și mai bine de ani la Universitatea din București. Bogăția documentelor inedite, ce însoțesc cursul, este mai mult de cât timp să fie pusă la îndemâna tuturor celor, cari se interesează a cunoaște trecutul țărilor Române.

Avem convingerea, că însuși legiuitorii noștri nu vor clădi nimic pe temelia traînică, pe cât timp nu vor cunoaște aproape nimic din vechea organizațiune a statelor române.

Publicarea cursului d-lui V. A. Urechia, care numai pentru secolul al 18-lea va număra peste 8 volume de câte 40 coale de tipar, nu este o lucrare ce se poate face fără concursul tuturor. Tinerimea universitară, în fața inportanței lucrărei, s'a grupat pe lângă iubitul profesor, pentru a înlesni această publicare, devenind intermediară între domnia sa și țară, al cărei această tinerime este viitorul.

Misiunea noastră, a Comitetului format de studenții anului al III-lea a facultății de litere din București, este următoarea :

1° De a adresa acest apel către toți iubitorii culturii naționale, rugându-i să subscrie declarațiunea anexată aci, indicând *esemplarul* sau *esemplarele* din „*Istoria Românilor*,” la care voesc a se abona.

2° De a pune imediat sub presă cursul de istorie. Importanța pentru evoluțiunea noastră culturală modernă a documentelor și a cursului d-lui V. A. Urechia, pentru secolul al 18-lea îl îndeamnă ca publicațiunea să înceapă cu acest secol; după care va păși treptat la cele anterioare.

Publicațiunea se va face în fascicule de câte 8—10 coale de tipar, pentru înlesnirea de plată a abonamentului.

Acest abonament este obligator pentru întreg volumul de 40 de coale, dar se va plăti anticipativ numai câte o fasciculă, spre a se putea înlesni plata tiparului și a hârtiei.

Prima fasciculă va fi pusă în vânzare până la 1 Martie 1891.

Prețul abonamentului pentru un volum va fi de 10 lei, iar pentru o fasciculă 2 lei 25 bani. Formatul publicațiunei este acel al Analelor-Academiei române. Fie-care fasciculă va cuprinde una sau mai multe facsimile ori portrete relative la cuprinsul ei.

Persoanele cari vor bine-voi a subscrie declarațiunea aceasta anecsată, o vor trimite la adresa d-lui V. A. Urechia, strada Brezoian 28, București.

Costul abonamentului se va adresa Tipografiei Carol Göbl, strada Doamnei, în acelaș timp când ne va fi adresat declarațiunea de abonament către d-nul Urechia.

Pentru orî-ce informațiuni relative la publicațiune și pentru reclamațiunile fasciculelor, ce nu s'ar primi la timp, să se adreseze la d-nul G. Popescu-Ciocănel, strada Cavafii vechi No. 11.

Pe lângă abonamentele prin *declarațiune*, comitetul de studenți va emite și un număr restrîns de foi de subscripțiune directă cu numerotarea și semnătura comitetului. Persoanele, cari semnează pe aceste foi, vor indica ziua și adresa unde reprezentantul Tipografiei Carol Göbl va putea săculeagă prețul suscripțiunii.

NB. O listă de subscriere se află depusă la pensionatul Eniü Bălteanu, calea Moșilor No. 138.

ISTORIA ROMANILOR de V. A. URECHIA

Declarațiune de abonament

Subsemnatul roagă pe d-nul Gheorghe Popescu-Ciocănel, student (28 strada Brezoianu, la d-nul V. A. Urechia) să mă prenumere intrc suscriitorii *Istoriei Românilor* de d-nul V. A. Urechia. Voi plăti către

Tipografia Carol Göbl, str. Doamnei 16, costul abonamentului (. . . .)¹
 în sumă de (. . . . .)²

Publicațiunea mi se va trimite la adresa: (. . . . .)³
 (Semnătura deslușită :)

D-lui Gheorghe Popescu-Ciocânel, student

28, str. Brezoianu

București

Î N D O I A L A ⁵

Nedesăvârșit său decăzut, omul e marea taină.

Lamartine

In seara aceea, o seară de toamnă, ploaia.

Eram în odaie, singur, cu pașin foc. Ploaia cădea cu sgomot; se auzia riul mugind și vântul suflând.

Cartea ce țineam în mână era de acelea cari nu se mai citesc. O luasem, nu ca să gonesc ci ca să adorm plictiseala. Pe când ochii silabiseau rândurile, mintea era în altă parte, și simțeam în lăuntrul meu, mugind valurile gândirilor interne.

In cămin, focul se stingea. Afară odată cu noaptea se liniștea și furtuna. Lampa se micșora. Imprejurul meu se făcea tăcere. Inchisei cartea și simții că eram trist.

De unde venea întristarea? — De la singurătate? eram obicînit; — De la sărăcie? eram prea tînăr pentru ca să o sufer. Ce e mai mult nu aveam nici păreri de rău, nici poftă cari să'mi facă prezentul nesuferit. Și cu toate acestea întristarea mă coprîdea, și vedeam că, cu voe fără voe, eram silit să o primesc ca tovarăș și că cu greu aș putea s'o depărtez.

1 A se însemna dacă se plătește pe fascicolă sau pe volum.

2 10 lei volumul, 2 lei 25 bani fascicola.

3 A se însemna adresa cât se poate de deslușit.

4 A se însemna aceste informațiuni alătura.

5 După *Fules Label tradus de A. B.*

Ast-fel fiind, mă așezaiu în fotoliu cât putuiu mai bine, mării lampa și puseiū câteva lemne în sobă. Apoi închiseiū ochiū pe jumătate și priviū fără hotărâre în unghiul întunecos al odăii, îndreptând urechea, întocmai ca cineva care așteaptă o vedenie saū o voce.

Vedenia nu se arată : eram trist nu vizionar, vocea însă s'a auzit. Nu venea de afară, se părea că ese din lăuntru l finței mele și că *Eul*, satisfăcut în fine de tăcerea tuturor lucrurilor externe, s'a deșteptat pentru a vorbi cu el însuși.

Cu tot dinadinsul mă lăsaiū să fiū târât de visul meu. Puțin câte puțin țesătura gândirilor mele se descurca. Incepuiū să prind câteva fire și sēmī leg ideile cari mai adineauri se amestecau ca niște nebunaticice artificii. Cugetarea urmă reveriū, și deodată, după ce umblă câțva timp de la un lucru la altu, se fixă asupra unui obiect determinat, întâiū întrevăzut, mai pe urmă văzut bine. Eram cu totul stăpân pe mine ; nu mă visam, cugetam.

Am mai spus-o, nu eram turburat în acea seară, nici prin vr'o întristare, nici prin vr'o veselie a inimei, încă mă puțin prin vr'un gând de ambiție saū avere. — Există, în fie-care din noi, doi oameni : omul intern, făcut din consciință și voință ; și *cel-l'alt*, omul extern, actorul care și joacă rolul pe scena lumei, omul cioplit, transformat saū desfigurat prin influența mediului, raporturilor, poftelor, intereselor create prin relațiuni. Primul este într'adevăr persoana omenească, al doilea nu este de cât personagiul, și la această oră de reculegere, personagiul fugise, masca căzuse, numai persoana a rămas.

Prin urmare cugetarea mea, resfrângându-se asupra ei înseși, se apropia de omul adevărat, de eū ; iar nu de înșelătoarea strălucire cu care se îmbracă personagiul. Și apropiindu-se de eū, cugetarea se apropia tot

odată și de omenirea întreagă; căci, desbrăcându-mă de tot ce aveam pe din afară, nu mai eram un om deosebit de ceilalți, depărtându-î sau atrăgându-î prin ură sau iubire; eram omul însuși, care se întreba asupra soartei sale proprii, care se confunda cu soarta speței.

Vocea internă zicea :

«Ce ești tu de cât o vie contrazicere ?

«Există în tine, o inteligență care vrea să cunoască tot. Și slabele tale organe se întind sau se rup, îndată ce le aplici la un obiect ceva mai întins sau puțin mai delicat. O oră de cugetare produce durere de cap celui ce caută secretul zeilor. Nimic nu e prea înalt sau prea profund pentru ambiția judecății tale, dar după trei pași, eată-te obosit și schiopătând. Tu care pretinzi că știi tot, nu știi alt nimic de cât un șir de întâmplări, a căror cauză și sfârșit ești incapabil de a le găsi; ba încă, din aceste întâmplări tu nu poți îmbrățișa decât partea cea mai mică. Puținele ființe pe cari zici că le cunoști, fiindcă ai zărit ceva din manifestările lor, fac în marea mulțime a lucrurilor mai palidă figură de cât o algă în Ocean. Ochiul spiritului tău slăbește, când consideri infinitul mic; și te ia ameteala îndată ce vrei să consideri infinitul mare. Tu trăești în timp și spațiu, și nu știi nici ce e timpul nici ce e spațiul, nici dacă nu sunt de cât două cuvinte inventate de deșertăciunea omenească.

«Ești tu destul de sigur că acea ce învățații numesc știință, nu este de cât o înșirare de cuvinte între cari au stabilit legături false; deosebite de adevăratele legături cari există între lucruri? Și cu toate acestea nu poți să nu iubești știința aceasta pe care tu nici nu o știi dacă este știința unui ce sau știința nimicului. Nu poți înăbuși în tine acest instinct de curiositate pe care omenirea întreagă l'a numit iubirea adevărului. «Cea ce știu, zicea Socrate, e că nu știu nimic». Și Socrate

iși jertfise viața pentru ca să urmărească această fantomă a adevărului, care fugea de îmbrățișarea lui, și a murit strângând-o în brațe. «Deșertăciune a deșertăciunilor», zicea Ecclesiastul. Iar eu ți zic: *Contrazicere*.

«Contrazicere între inteligența ta și obiectul acestei inteligențe, căci acest obiect este infinitul, pe când inteligența ta se lovește în ori-ce parte de marginile strimtei sale închisori. În zadar ai nădăjdui să constrângi cercul orizontului să se lărgească pentru tine, în zadar ai adăoga unele lângă altele ceasurile de gândire. Ce vrei să faci într-o viață așa de scurtă, din care trebuie să scoți, pentru știință, prima copilărie, care aparține cu totul senzațiunii, adâncă bătrânețe în care simțurile chiar sunt tocite, orele de somn și acelea în care plăcerea și durerea te fac incapabil de a gândi? Deabia vei întrevedea umbra adevărului și ochii tăi se vor închide luminei. Ești tot atât de incapabil de a ști ceva cât și de a te hotări să nu știi nimic: făptură curioasă căreia ți este tot atât de oprit de a atinge adevărul cât și de a-l urma.

«Dar poate crezi tu că contrazicerea de care suferi este un semn de superioritate asupra mulțimei semenilor tăi. Te aud răspunzând încet că nu toți oamenii încearcă de o potrivă această amărăciune pe care o lasă după ea urmărirea zadarnică a adevărului. Răul infinitului, zici tu, e numai răul unora, și iată-te cu totul mândru de a te așeza în această aristocrație. De și este un prea palid subiect de deșertăciune, de a încerca, mai mult de cât ceilalți, o trebuință pe care nici ceilalți, nici tu, nu o veți putea nici odată satisface, totuși voesc să-ți las mândriei tale această consolare. Dar crezi tu că instinctul fericirii este de asemenea partea unui mic număr de aleși? Fără îndoială, că nu ți închipuești, cum că ești singurul om care dorește să fie fericit. Și spune-mi, dacă între această țintă universală și universală suferință, contrazicerea nu izbucnește din nou?

«Aci pe pământ toate ființele tind către fericire, și cu cât natura a dat mai multă fineță organelor lor, cu atât această țință e mai atrăgătoare. Cu toate acestea toți suferă. Tu însuți, câte minute ai putea număra în viață, în cari să te fi simțit fericit? De câte ori ai dorit ca timpul să se oprească pentru a prelungi fugara impresiune a momentului present? De câte ori ai zis soartei: sunt mulțumit de tine și nu îți mai cer nimic? Dacă în adevăr ai încercat, atâta timp cât trebuie fulgerului ca să îți isbească ochii, această curată mulțumire sufletească care nu aspiră la nimic alt de cât la cea ce posedă, atunci să nu te plângi de noroc. Dar ești tu destul de sigur că ai încercat-o? Chiar în mijlocul plăcerilor n'ai simțit tu urcându-se, în tocmai ca din caliciul florii, un fel de amărăciune care te înăbușă? Și pentru aceste scurte momente ale unei plăceri pline de turburare sufletească, câte ceasuri, câte zile învăluite cu un nor întunecos fără cer albastru și fără soare!

«Fericirea nu e făcută pentru tine și totuși nu te cred în stare să te supui suferinții. În zadar vei îmbrăca mantaua stoicului, în zadar vei zice durere: tu nu ești un rău. Carnea ta care sângerează, inima ta de o mie de ori mai sfâșiată de cât carnea-ți, strigă contra mândriei tale. Tu suferi, de vreme ce cauți să surizi, tu plângi de vreme ce îți ascunzi lăcrămile, tu ești prada răului și îți-e groază de acest rău care te coprinde, și visezi în mijlocul întristărilor nenumărate, plăcerile paradisiului. Și ast-fel, isbucnesc încă odată contra-zicerile batjocoritoare ale naturii.

«Ori-cine ai fi tu, la douăzeci de ani, ai cunoscut această turburare sufletească, pe care cel mai mare părinte al Bisericei a descris-o în *Confesiunile sale*: *Nu iubeam încă, dar totuși 'mă plăcea și căutam pe cine să iubesc* zice sfântul Augustin. Omului îi place iubirea, înainte de a-i plăcea obiectul iubit, și când

nu'i mai place obiectul iubirei sale, iubirea nu inchează de a-i plăcea. Acea ce el urmărește este un oare-care ideal de frumusețe pe care'l poartă în sine și din ale cărui trăsături câte-va se pare că le recunoaște în obiectul dorințelor sale. Ast-fel, la începutul adevăratei iubiri orî-cine este convins tot-d'auna că iubește pentru vecie. I se pare că viața nu'i va ajunge. Ast-fel este aurora amorului, aurora încântătoare, făcută din lumină și infinit. Mai târziu vin ceasurile grele ale zilei. Se simte obosit și părăsit. Recunoaște că acest obiect, urmărit cu atâta ardoare, nu ne umple de loc prin stăpânirea sa adâncul inimei. Imperfecțiunile sale pe cari nu le-am zărit când 'l urmăream, ni se dau pe față, ne isbesc și ne supără ochii. Disproporția care există între realitatea pe care o atingem cu degetul și idealul, pe care'l desmerdăm în versurile noastre, se schimonosește acum înaintea ochilor. Ne asemănăm cu pescarul de mărăgărire care, cufundându-se în Ocean ar aduce numai o piatră. Și ca Ixion, recădem oboșiți și cu fruntea udată de o sudoare sângeroasă, neîmbrățișând de cât norii.

«Și nu putem iubi totd'auna, nu numai pentru că toate obiectele iubirei noastre sunt însemnate cu pecetia imperfecții. Ci și pentru că noi înșine suntem cu totul imperfecți. Puterea, pentru amorurile nemărginite ca și pentru urile eterne ne lipsește. Suntem așa de slabi că chiar cultul iubiților noștri, când ne aū părăsit, nu ar putea trăi mai mult timp în inima noastră, de cât florile de toamnă cu cari împodobim mormintele lor. Străbatem viața uitând mereu. Și după ce răsfoim, una după alta, toate ilusiunile noastre, tot atât de degustați de doliuri ca și de bucurii, recunoaștem că pofta aceasta de a iubi, pe care n'a putut s'o potolească ne consumă încă. Noi murim mângâind închipuirea.

«Astfel a hotărât natura. Ea te a condamnat să nu

stăpânești nici odată nici știința, nici fericirea, nici iubirea și să fii totdeauna frământat de trebuința de a ști, de a te bucura și de a iubi.

«Dar poate, că este în altă parte un bun mai presus de știință, de fericire și chiar de iubire. Acest bun, l-ai numit deja, este Dreptatea.

«Acest bun, zici tu, 'mi este la îndemână. Nu depinde de cât de mine. Pot să-l stăpânesc pe deplin, și nimeni nu mi-l poate răpi. Ești tu destul de sigur ?

«Ce e virtutea, — nu zic virtutea ta, tu pe care viața nu te a încercat încă, — ci virtutea aceluia pe care ai obicei să-i numești înțelepți și drepti ? Din câte greșeli e făcută înțelepciunea lor, și din câte păcate dreptatea lor ? Sau mai bine reintră încă odată în tine însuși. Te crezi onest, poate ești tot atât cât și un om de lume, ori cum pentru aceasta nu o să ai un mare merit, căci încă nu ai fost încercat. Cu toate acestea ai îndrăzni tu să dai pe față, — nu zic dușmanilor tăi, indiferenților, mulțimei — dar celui mai de aproape prieten, gândirile tăine care se agită câte odată în sufletul tău, și care deodată fac să îți se roșască fruntea ? Te crezi liber. Totuși de câte ori, — nu zic într'un an întreg, dar într'o singură zi, nu ți-a venit să minți conștiinței tale ? Există în fiecare din noi, o parte josnică, și fără să fii sluga unui tiran simți înăuntrul tău, spiritul de slugărnicie și minciună. Ai citit undeva această definițiune ; virtutea, este efortul, și ai dreptate să o găsești bună. De câte ori ți-ai mărit mușchii și ți-ai încovoiat umerii pentru ca să ridici lumea, dar ai recăzut în genunchi, pentru că un grăunte de nisip îți se rostogolise sub picioare ?

«Nu, Dreptatea nu e opera ta. Nu-ie dat omului să fie drept după cum nu i-e dat să fie fericit. Ultimul cuvânt al ființei lui este *contrazicerea*. Și chiar istoria vine să ateste această crudă ironie prin plângerea vecinică a neamului omenesc. Lui Socrate care zice: *Nu știu*

nimic, Brutus 'i răspunde: *Virtute, ești numai un cuvint!*»

Vocea tăcu, și câțva timp rămăseiu ca paralisat.

PESTALOZZI¹

Pestalozzi descrie cu culori vii starea morală a acelor mici cantoane, zise „*Democratice*“, în care abuserile trecutului găseau pe ultimii lor apărători și principiile revoluțiunii pe adversarii cei mai înverșunați.

«Europa a avut despre voi, le zice el, până acum o idee greșită: Credea că în munții voștri existau încă inocența, moravurile curate și virtuți civice... Dar cine vă vedea de aproape nu putea tăgădui că masa poporului vostru era ținută înadins de copiii lui în neștiință, timpire și corupțiune.... Tot-d'a-una ați călcat în picioare drepturile cele mai sfinte, când găsiți în această un profit cât de mic, tot-d'a-una v'ați arătat dușmani al orî cui era avut, al orî cui era instruit, deștept, activ și inteligent... Da, voi sunteți un popor gata la toate relele, un popor fără de legi: nici religia nici conștiința numai înfrânează lăcomia, cruzimea și ambiția voastră; niște intriganți cumpărați de cei ce vreau răul vostru, vă duc unde voesc ei.»

Armata franceză birui pe reșculați numai în câte-va ore și măcelari sumă de oameni, de femei și de copii, iar orașelul Stanz fu dat flacărilor în cea mai mare parte.

A doa zi după luarea lui Stanz, la 10 Septemvrie, Pestalozzi scria pentru *foaia populară elvetică* un articol, în care, deplângend sângele vărsat și exprimându-și mila pentru victimele războiului, afirma din nou

¹ Veđi numărul precedent.

cu tărie că poporul din Nidwald își meritase soarta, căci a trebuit să fie cu desăvârșire corupt în toate privityțele, pentru ca acel blestemat agent al popilor catolici, capucinul Paul, să-i poată duce în prăpastia nimicirii, fără ca ei să audă vocea nici unuia din acei cari îi indemnă la bine, la împăciuire. Din cele zise, vedem că Pestalozzi era pe față contra Austriei și în favoarea republicei sprijinită de Franța.

Câte-va săptămâni după aceste evenimente, guvernul își mută reședința de la Aaran la Lucerna, unde se stabili și Pestalozzi (în Octomvrie). Atunci se născu idea de a fonda la Stanz un azil pentru orfanii ce reboiul lăsase fără părinți, pentru conducerea căruia se căută în deșert un director căsătorit, căci nu se putu găsi, atunci comisia locală rugă pe guvern să-i recomande o asemenea pereche care să fie catolică. Fără să ție seamă de acest sfat. Legrand și Stapfev propuseră lui Pestalozzi care era protestant, ca să meargă la Stanz. Acesta tot sperase până atunci să vadă deschizându-i-se institutul de educațiune al cărui plan il aprobă de mult directoratul, și el dorea să-l înființeze într'un ținut protestant și dacă s'ar fi putut chiar la Neuhoft; dar renunțând la proiectile sale personale, el primi fără șovăire propunerea ce i se făcuse. «Ardoarea mea de a realiza odată marele vis al vieții mele, m'ar fi făcut să consimt a pune în aplicare încercarea mea chiar pe vârfurile cele mai înalte ale Alpilor, fără foc nici apă, dacă e cu putință, numai și numai să mi se dea voe ca să fac odată încercare.»

Guvernul îl numi director al orfelinatului de la Stanz, puindu-i la dispoziție parte din încăperile unui mare schit de călugărițe și 6000 de franci. Pentru buna conducere a orfelinatului, se înființă un comitet administrativ compus din trei persoane : Pestalozzi, Truttmann

subprefectul respectiv și Businger, curatorul bisericeii din Stanz.

Numirea lui Pestalozzi fu o greșeală neiertată, căci condițiile în care el avea să încerce experiență sa pedagogică erau cu desăvârșire nefavorabile. Populațiunea ignorantă și fanatică din Nidwald, încă sub impresia emoțiunilor luptei în care căzuse, urma firește să privească rău pe trimisul guvernului elvețian. Apoi mai era și cestiunea religioasă, căci protestanții sunt socotiți ca eretici de către catolici. Mai adăugați că esteriorul și ținuta lui nu puteau să-i câștige autoritatea necesară. Dar Pestalozzi era decis să nu se dea înapoi în fața nici unei greutăți. Plin de ardoare și de speranță, plecă la 7 Decembrie 1798 din Lucerna la Stanz, unde stăruia pentru facere de repațiuni la încăperile destinate orfelinatului, așa că de abia la 14 Ianuarie 1799 venira primii elevi. Doamna Pestalozzi, remasă la Neuhof, scrisese soțului său că nu s'aștepta la nici un succes din partea lui. El îi răspunse să aibe răbdare și după cum până acum a așteptat 30 de ani, să mai aștepte trei luni, și va vedea din parte-i sprijin și ajutor.

Pe la jumătatea lui Fevruarie următor, Truttmann scria ministrului Bengger: «Orfelinatul merge bine. Bătrânul Pestalozzi lucrează zi și noapte c'o ardoare de necrezut, 62 de copii lucrează și mănâncă în institut, dar n'aū paturī de culcat toți, de acea numai 50 dorm aci. Este lucru ne mai vĕzut cea ce face acest om minunat, și progresele indeplinite în așa de scurt timp de elevi cari ard de dorința de a învĕța.

Tot pe atunci, Pestalozzi trimite și dînsul amiceii sale, Doamnei Hallwyl, o scrisoare ¹ care este uu strigăt de triumf și de recunoștința eșit dintr'o inimă așa de lung timp amărită. Aci, el spune că totul merge bine și că

¹ Această scrisoare e păstrată în muzeul Pestalozzian din Zurich și e publicată în *Pestalozzi-Blätter*, din 1880, pag. 42.

in fine este încântat că i s'a dat ocazia de a-și realiza dorința sa.

Pestalozzi își propunea să facă la Stanz tocmai ceea ce Glüfi făcuse la școala de la Bonnal, unde lucrul manual alterna cu lecțiunile elementare de citire, de scriere și de calcul. Trăind toată ziua în mijlocul copiilor, mâncând și dormind cu ei, el ajunsese să le câștige dragostea cu toată dușmănia ce-i arăta pe față populația din Stanz. «Dar, dacă el se arăta un institutor minunat pentru deșteptarea simțului moral și pentru formarea caracterului la copii incultți și oropsiți, el nu isbuti să organizeze bine stabilimentul său din punctul de vedere material; căci, pentru întreaga conducere a orfelinatului, el n'avea de cât pe Francisa Theilor și pe fata ei; nici un alt funcționar, nici un alt servitor numai avea. Ar fi trebuit încă servitori, ar fi trebuit maeștri cari să învețe pe copii lucrările industriale prevăzute în program. Bietul Pestalozzi stăruia mult, însă în deșert, că nu i se dădea nimic. Dar, și dacă i s'ar fi dat ajutoare, n'ar fi fost de nici un folos pentru orfelinat, căci el n'avea nici un plan, ci mergea pe dibuite.

Cu toată buna sa voință către Pestalozzi, Truttmann văzu că institutul nu mergea cum se aștepta el, de aceea, la 25 Martie, scrisese ministrului rugându-l să trimită de urgență supraveghetori și maeștri. Tot așa făcuse și curatorul Businger; ba el încă adăduse că Pestalozzi ar fi bun pentru ori care funcțiune dar nici de cum pentru ceea ce i se încredințase.

Renumitul educator și publicist Zschokke, atunci comisar al guvernului pentru ținutul Nidwald, avea aceeași părere despre Pestalozzi ca și Businger. Tocmai atunci Rușii și Austriacii ocupând Elveția de răsărit, un corp de armată franceză se abătu asupra orașelului Stanz, și Zschokke spre a face loc unui spital militar în încăperile orfelinatului, pe unii copii îi trimise la părinți,

pe alții îi așează prin familii, așa că numai rămăseră în institut de cât 20 de inși, iar pe Pestalozzi îl trimise la Suceava, 8 Iunie, căruia directoratul elvetic decise să da 400 franci ca plată pentru serviciile lui ca director al orfelinatului pe timp de șase luni.

Pestalozzi cugeta că depărtarea sa din Stanz era pentru cât-va timp și apoi sănătatea lui zdruncinată cu desvârșire cerea un repaus. El se duse la băile Gurnigel, din munții Bernei, unde începu să scrie unui amic ceea ce cercase dînsul să facă la Stanz. Dar nu termină această lucrare atunci, ci tocmai după opt ani când i-o ceru Niederer, și manuscrisul se publică în No. 7, 8 și 9 ale jurnalului *Wochenschrift für Menschenbildung* (1807) sub titlul „Pestalozzi și institutul său de la Stanz.“ Această scriere are puțină importanță istorică, dar ea cuprinde pagini interesante de pedagogie și mai ales de educațiune morală. Traducțiua D-lui de Guimps în limba Franceză nu este tocmai recomandabilă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

V

BURGDORF ¹ BERTUD «METODA»

(1799—1801)

Pe când Pestalozzi se afla la băi, în muntele Gurnigel, era continuu preocupat de dorința de a-și realiza planul său de educațiune. Dar și Ministrul Stapfer ținea foarte mult la dînsul; de acea printr'un raport către membrii noului directorat de sub președenția lui Laharp, el îi făcu cele mai mari laude și propuse să fie autorizat a face lecții în școalele elementare din Burgdorf (Bertud) după metoda sa, ceea ce se și aprobă, dându-i locuință și câte 160 de franci pe trimestru.

«Cetățenii directori, zicea ministrul Stapher în acel

---

¹ *Burgdorf* în l. germană și *Berthoud* în l. franceză e numele unui orașel de 7000 locuitori, în cantonul Berna, din Elveția, unde se află și castelul cu același nume construit în suta a 7-a după Crist.

raport, voi cunoașteți și stimați dimpreună cu toți amicii omenirii pe cetățeanul Pestalozzi ; toți recunoaștem necunoștința că dînsul nu și-a putut executa în pace la Stanz ideile lui filantropice și nu și-a putut face proba completă a planului său de educațiune care în opera sa *Leonard și Gertruda* a făcut admirația tuturor oamenilor luminați și din care unele idei au fost în parte executate chiar în țările streine, precum la Wurzburg și la Bamberg (în Brandenburg), la Hanovra, în Saxonia electorală și până în Boemia, pe când guvernele noastre din trecut spre marea mirare chiar a suveranilor, n'au dat nici o atenție acestui bărbat celebru ce avem fericirea de a număra între concetățenii noștri.

«Neputînd realiza astăzi proiectele sale în toată întinderea lor, ar dori să cerceteze ale executate cel puțin în parte. El a descoperit o metoadă foarte simplă de a învăța pe copii să citească. întemeiată pe natura spiritului lor, și în proporție cu dezvoltările succesive ale inteligenței lor; și are meritul de a economisi foarte mult timpul pentru școlar și munca pentru institutor, etc.»

Metoda lui Pestalozzi despre care vorbește aci ministrul Stapfer era aceasta : El punea pe copiii începători să învețe pe dinafară alfabetul sub cinci forme deosebite, unind succesiv cele cinci vocale cu toate conșunele înainte și în urmă, ast-fel : *ab, ba, ec, ce, id, di, of, fo, ug, gu*, etc. După aceasta veniau combinările unei vocale cu două conșune : *bud, dub, bic, cib, pap, gaf*, etc. În fine, punea pe copii să formeze cuvinte lungi și grele, plecînd de la silaba începătoare și adaugîndu-i treptat cele-l-alte elemente ale vorbei : *ef, efra, efraim ; buc, buce, bucefal ; afo, aforis, aforism ; mu, muni, muniți, municipal, municipali, municipalita, municipalitate.* ¹

¹ Vezi în revista germană *Wochenschrift*, No. 9, pag. 132, studiul intitulat *Pestalozzi und seine Anstalt in Stantz*.

La Bertud ori Burgdorf se dede lui Pestalozzi permisiunea de a face experiențele sale pedagogice într'o școală mărginașe, al cărei învățător ¹ era tot-odată și cismar, căci salariul de institutor era așa de modest, în cât se găsea cu greu persoane cari să poată trăi numai după urma școlăii. Învățătorul acesta însă nu fu mulțămît că i s'aduse Pestalozzi, de acea asmuți contră-i pe părinții școlarilor cari declarară că nu le convine să se facă experiență cu noa metoadă asupra copiilor lor. Din fericire, Pestalozzi găsisse la Burgdorf doi ² protectori cari obținură de la consiliul comunal autorizațiunea ca el să dea lecții în școala de copii mici, condusă de D-ra Mărgărîta Stähli care avea 25 de elevi între 5 și 8 ani, băieți și fete.

«Acolo, zice Pestalozzi, mă pusei să zbier *abc* de dimineață până seară, fără nici un plan, ci numai pe dibuite, cum făcusem și la Stanz. Grămădii nencetat combinări silabice, cum plusei caiete întregi și șiruri de silabe și de numere; căutați să simplific cât putui elementele citirii și calculului, să le presint sub forme apropiate legilor psihologiei și care trebuia să conducă pe copil, treptat și fără lacune, de la primul pas la al doilea, apoi al doilea pas bine asigurat a-l face să facă repede dar sigur al treilea și al patrulea.... Dar, după ce am lucrat mai multe luni toate materialurile elementare ale învățămîntului și după ce am făcut tot ce am putut ca să le aduc la cea mai înaltă treaptă de simplificare, nu vedeam nici o înlănțuire între ele, sau, cel puțin nu aveam conștiință deplină despre aceasta; totuși din oră în oră simțiam că înaintam și că înaintam cu pași mari. ³

¹ Acest institutor se numia *Samuel Dysli*.

² Subprefectul *Schnell* și D-r. *Grimm*.

³ Vezi scrierea lui intitulată: *Cum învață Gertruda copiii săi*, epistola 1 publicată în revista *Lumină pentru toți*, pag... anul...

Caietele ce Pestalozzi umplea cu silabe și cifre erau manuscrisele cărților elementare ce-și propunea dînsul să facă pentru învățămîntul simplificat al citirii și al calculului. El spera ca, după terminarea acestor cărți, să se rentoarcă la orfelinatul de la Stanz, al cărui elevi fuseseră din nou adunați prin îngrijirea lui Zschokke, după retragerea armatei franceze, în August, acel an, 1799. Cu instrucția orfanilor fusese însărcinat institutorul Gut.

În luna Octombrie, Zschokke și curatorul Businger adresară două memorii ministrului de interne Rennger și directoratului, cuprinzînd un plan de reorganizarea orfelinatului. Aceste memorii atacă administrația lui Pestalozzi, imputându-i risipă, murdărie și brutalitate către copii. Directoratul elvetic ceru părerea lui Stapfer, ministrul școlilor, care răspunse laudând foarte mult pe Pestalozzi și propunînd ca să-l aducă iarăși la acest post de la care-l depărtaseră războiul și turburările politice.

În acest raport Stapfer numește pe Pestalozzi bătrînul celebru și neprețuit. În ce privește menționatele acuzații aduse de memoriul de mai sus, Pestalozzi se roagă să se facă o anchetă serioasă și imparțială, să se întrebe și Truthmann, subprefectul respectiv. «Mi se pare, zice ministru Stapfer, în suszitul raport, că nu se poate tăgădui spiritul economic unui om ca bătrînul pedagog care s'a însărcinat să fie singur și institutorul și supraveghetorul a 60 de copii și administratorul institutului întreg. Bietul Pestalozzi s'a prăpădit muncind ca să scutească patria de cheltueli pentru funcționari.

«Relativ la curățenie, nici unul din numeroșii străini cari l'au vizitat pe neașteptate, nu spune să fi constatat vre-o lipsă de curățenie în institut sau la copiii orfani.

«Dînsul protestează că ar fi întrebuințat alte pedepse de cât cele necesare, și în adevăr într'o aglomerare de

60 copii, rău crescuți și infectați de toate vițiile care fac din clasa cerșătorilor flagelul societății, câte va palme nu trebuie considerate ca ceva de prisos.

«In fine, nenumăratele mărfuri de dragoste din partea orfanilor pentru cetățeanul Pestalozzi numai lasă nici cea mai mică probabilitate pentru acușățiunile ce i s'aduc de dușmanii lui.

«In tot cazul este mare nenorocire atât pentru patria noastră cât și pentru omenire în genere că Pestalozzi n'a putut urma la Stanz cursul proiectelor sale.» Apoi vorbind de punctele principale ale planului lui Pestalozzi, așa cum sunt arătate în *Leonard și Gertruda*, Staphfer indică ast-fel rezultatele ce s'ar putea dobândi :

»Dacă proiectul reușește, trebuie luat ca model și a-i asimila toate cele-l-alte institute de educațiune publică. Dacă nu reușește de cât în parte, tot se vor culege noi experiențe interesante și folositoare.

«Cetățianul Pestalozzi speră să dea treptat planului său o întindere mai mare, dacă îi reușesc primele încercări.

«El permite copiilor din satele vecine să viziteze clasele institutului său. Tineri institutori vor fi admiși aci să facă practică în arta de a instrui... Dacă planul acestui ilustru cetățean reușește, părinții nu vor mai avea pre-texte să nu-și trimită copiii la școală : ei vor vedea că copiii lor la școală fac lucrări cari-i pun în stare să-și câștige pâinea de timpuriu.

«Eū cred deci că este de mare folos ca cetățeanul Pestalozzi să fie pus acolo de unde l-aū depărtat nenorocitele evenimente ale resboiului. Dinsul se ocupă acum să perfecționeze metoda de instrucțiune elementară la Burgdorf și speră să finească încercarea sa în trei sau patru săptămâni, când dorește să se consacre din nou și cu toată inima institutului de la Stanz.»

Cu toate laudele lui Staphfer, directoratul și Rennger

ministrul de interne, hotărîră ca Pestalozzi să nu se mai întoarcă la Stantz, iar orfelinatul să fie pus sub direcția curatorului Businger.

Curând după aceasta, directoratul elvetic fu răsturnat printr'o lovitură de stat (7 Februarie 1800) și partidă „*patrioților*“ condusă de Laharp, lăsă puterea în mâinile partidei „*moderaților*“ care încredință guvernul unei „*comisiuni executive*“ de 7 membrii. Rennger și Stapfer însă tot rămăseră miniștrii.

Bătrânul Pestalozzi urmase cu redactarea caietelor sale de citire și calcul, tot în școala sa din Burgdorf. Văzînd că nu se mai putea întoarce la Stantz, el cugeța acum să-și realizeze vechiul său proiect: înființarea unui institut de educațiune la Neuhoft; mai doria să publice cărțile elementare ce lucrase; de aceea se adresă din nou către Stapfer. Acesta îi ceru de la *comisia executivă* 1600 franci și permisiunea de a tăia 200 arbori din pădurile naționale de prin prejurul lui Neuhoft, pentru construirea unui institut de educație la Neuhoft. Comisia executivă aprobă să se dea lui Pestalozzi 1600 franci și 200 arbori de construcție din pădurile ori căruî alt canton, dar numai din pădurile cantonului Argovia nu permise, din cauză că ele se află într'o stare foarte rea (25 Februarie 1800). Pestalozzi mulțumi guvernului pentru bună-voința ce-î arată, urmînd însă înainte cu școala până la finele lui Martie când se finia și anul școlar.

În acel an școlar Pestalozzi făcuse lecții timp de opt ani la școala D-rei Mărgărita Stähli. Cu ocaziunea examenului de finele anului școlar, comisiunea examinătoare îi aduse mari laude. «Cea ce promiteai despre metoada D-tale de învățămînt, zicea menționata comisie într'o adresă către dînsul, s'a îndeplinit, pe cît putem judeca noi. Ai dat pe față puterile ce se află în cei mai mici copii și căile pe cari aceste puteri trebuiesc des-

voltate, fie-care talent descoperit, exercitat și dirijat. Minunatele progrese ale școlărilor D-tale celor mici este o probă învederată că fiecare copil e propriu la ceva, când dascălul știe să-i discearnă, să-i deosibească aptitudinile lui și să i-le dirigă cu priceperea unui psiholog. Felul D-tale de a instrui arată cum trebuiesc puse temeliile instrucțiunii, pentru ca pe ele să se poată clădi mai departe cu un adevărat profit... La această etate, între 5 și 8 ani, când copiii, după vechia metoadă, de abia învăța să cunoască literele, să silabisească și să citească, elevii d-tale nu numai că au îndeplinit aceasta într'un grad de perfecțiune necunoscut până acum, dar cei mai isteți dintre ei se deosibesc ca calligrafi, desemnatori și calculatori. Ai știut să deștepți și să cultivi în toți gustul de istorie, de istoria naturală, de geometrie aplicată la măsurări, de geografie, etc., ast-fel că viitorii lor institutori vor vedea lucrarea foarte mult ușurată. Dar metoada d-tale are încă neprețuitul bun că poate fi urmată în familie și că o mamă, o soră mai mare, sau și însăși o servitoare inteligentă o pot aplica fără să-și intrerupă ocupațiile lor.

Accasta era prima dată că Pestalozzi primia mulțămire satisfăcătoare; el era atunci în etate de 54 de ani.

E. B.

RECRUTAREA INSTITUTORILOR¹

Un strein, nedeprins cu mersul lucrurilor din țara noastră, auzind de modul cum se recrutează intitutorii noștri, ar rămânea înmărmurit și nici nu i-ar veni să creadă ast-fel de lucruri; căci, ce e drept, e foarte curios acest mod de recrutare. Un tînăr, care dorește astă-zî să fie institutor are

¹ Articolul de față fiind scris în sensul vederilor noastre, îl reproducem cu plăcere din *Adevărul* de la 2 curent.

Redacția.

două căi de mers pentru a-și ajunge scopul: a) Are patru clase gimnaziale. în urma unui concurs — prin care să probeze că posedă cunoștințele din gimnaziu — este primit ca elev al școlii normale de institutori, al cărui curs este de patru ani, cu un program echivalent aceluia a claselor superioare de liceu (afară de limbile clasice) plus pregătirile teoretice și practice speciale pentru dăscălie. După absolvire este obligat să depună un *examen de maturitate* teoretic și practic (fără îndoială de toate materiile predate în școală) prin care să probeze că este destoinic pentru acea carieră. b) A doua cale, scurtă de tot pentru un absolvent a patru clase gimnaziale, este ca să depună un concurs prin care să probeze că posedă cunoștințele din gimnaziu, și este numit institutor.

Cum vedem, e ceva de necrezut. Ca la noi la nimenia: Un tânăr cu patru clase gimnaziale în urma unui concurs intră în școala de institutori, pentru a se pregăti timp de patru ani, și apoi e obligat să depună un examen mai bogat, în baza căruia să fie numit institutor. În același timp cu patru clase gimnaziale și cu concurs, este numit tot institutor cu 225 lei pe lună, plus că intră în slujbă cu 4 ani mai curând, că va lua gradația cu patru ani mai înainte.

Pe care cale oare e mai bine de mers pentru a te face dascăl? Ori-cine va răspunde că pe calea cea mai scurtă și mai avantajoasă. Dacă lucrurile stau ast-fel, cine oare va mai frecuenta școala de institutori? Nu cum-va oare mulți din actualii elevi vor părăsi școala pentru a deveni mai curând ceea ce vor deveni peste doi sau trei ani? Sau e de prisos acea școală? Pentru ce atunci mai cheltuește statul cu ea? La aceste întrebări las să răspundă Corpurile noastre legiuitoare în frunte cu onor. guverne, care se succed ca oile la strungă, gândindu-se fie-care la modul cum ar putea să se întărească la putere, pe când trebile țării rămân la voia întâmplării.

D-I Maiorescu, fostul ministru de instrucție, în proiectul

D-sale, avu toată grija ca să reguleze odată numirea institutorilor. Dar oare D-lui nu s'a gândit că și proiectul D-sale va avea aceeași soartă ca și alte proiecte de legi a instrucției, de și prezentate în timpuri mai bune de guvernare? când guvernele avea majorități zdrobitoare. Dacă, D-sa și-a închipuit aceasta, și știind cum sta lucrurile, de ce n'a venit înaintea Corpurilor legiuitoare cu un articol sau două, deosebite de proiect, pentru a trece școala de institutori în lege, și a regula numirea institutorilor? Dar n'a făcut-o, precum n'a făcut nici alți predecesori și lucrurile au rămas baltă. Cu modul acesta a fost să pună catedrele la concurs, nici rămâne îndoială, cu condițiile legii în vigoare.

Ast-fel, institutorii pe cari autoritatea școlară voeste să-i recruteze la concursul anunțat în Iunie, lăsând la o parte sortul norocului și hatîrul, vor proba că posedă cunoștințele cuprinse în programa claselor gimnaziale. Dar, dacă sunt ei demni de delicata misiune ce îmbrățișază, nu le cere nimeni socoteală; căci — după cum știe toată lumea — nu este de ajuns să ai numai știință pentru a putea fi dascăl. Pe lângă știință, trebuie să mai știi *ce, cât și cum* să împărtășești știința elevilor, conform cu gradul de dezvoltare al copiilor, pentru ca cele învățate să rămână bine imprimate și sistematizate în mintea lor, și să poată dispune ori când de ele.

Și mai mult, scopul principal al școlii este educațiunea (părinții pun numai baza, iar dezvoltarea și soliditatea educațiunii rămâne pe seama școlii,) deci învățătorul trebuie să fie și un bun educator.

Pe lângă acestea, nu toți au porniri firești pentru dascălie, și ori cât s'ar căsni acei ce nu posedă ast-fel de predispoziții, vor rămânea niște dascăli mediocri, pe când în alte ramuri ar escela.

Dacă se cer atâtea însușiri unui dascăl, pentru ce nu i-am pune noi un control pentru a proba că e destoinic pentru cariera ce îmbrățișază, și nu așteptăm ca, după ce a intrat

în rîndul dascăli'or, să devină conștiu de chemarea lui numai prin experiență și rutină, învățând bărbieria pe capul altora.

Eă unul, pare că ved în mintea mea pe acel gimnazist, ce va căpăta patalamaua de dascăl la Iunie, cu ifosul de profesor, cum va sta la August pe catedră cu două arme în mâini: în mâna dreaptă nueaua, ingerul păzitor al educației, și în mâna stîngă cartea, controlul învățămîntului. Și parcă-l aud: „Tăcere că... (arătînd varga) zi de colo pînă colo!”

Tot metodel lui de procedare se va resuma în niște explicații ce va da vre-unui cuvînt ce poate copiii nu-l pricep, precum și în rostirea definițiunilor pe cari le va da școlărilor să le învețe pe urmă din carte. Ce, voește cine-va să ceară mai mult? N'are dreptul, căci, cînd D-nu profesor și-a căpătat patalamaua că e vrednic de misiunea lui, nu l-a întreat nimeni ce are să facă și cum are să fie dascăl.

Dacă acum, la intrarea în școală, acești tineri nu știu alt mijloc educativ de cît nueaua, și dacă nu știu cum să predea un sunet, obliteră, un număr, o bucată de citițe, sau cel puțin să știe ce rost au *figurile* în abecedar; aceste toate nu-î împedică că după câți-va ani, cînd fruntea lor va fi încununată de laurii experienței, să devină autori de cărți didactice; ba, dacă va ști să facă politică, să ajungă și revizor școlar.

Ne nutrim însă cu speranța că D-nu ministru al instrucțiunii publice, în interesul instrucțiunii, și pentru a nu lovi într'o instituție a cărei existență este atît de mult simțită, va reveni asupra condițiunilor de admisibilitate la concursul din Iunie viitor pentru ocuparea catedrelor de institutori și se va cere candidaților pe lîngă știință și cunoștințe cît de elementare de psihologie, principii generale de educațiune, cunoștinți din metodica generală și din metodicele speciale a fie-cărui obiect în școala primară, precum și o lecțiune practică făcută înaintea copiilor pentru a proba că poate pune în practică cunoștințele didactice ce posedă.

INTÂIA CARTE DE ARITMETICĂ ¹

În lucrarea acestui manual autorul a fost călăuzit de observațiunile proprii făcute în decurs de 23 de ani de când face lecții cu copiii și de luminile pedagogiei. Cel mai bun lucru ce putem face e să dăm aci cuvintele autorului cari se află la începutul cărții sub numele de

LĂMURIRE

Cele mai multe din cărțile noastre de Aritmetică, zice autorul, pentru clasele primare, încep: unele cu ce este Aritmetica, cu numărul, cu felul numărului, etc.; altele cu scrierea numerilor, cu sistema numerațiunii, etc. Aceasta cred pentru cuvîntul, că programa școlilor primare prevăzînd aritmetica în clasa I-ia primară, unde trebuie, să se învețe scrierea și cetirea numerilor până la o mie, mai toți autorii au crezut, se vede, că nu pot înlătura din cartea de Aritmetică, aceste definițiuni, înșirări de numere, teoria numerațiunii etc., pentru ca să nu fie priviți, ca abătuți din calea programei. Greșală e din partea programei, care prevede scrierea și cetirea numerilor în clasa I-iă primară până la 1000; o întindere care numai rațional nu se poate face; greșiți sunt însă și autorii de Aritmetice, cari au crezut, că în clasa I primară poate servi la ceva cartea de Aritmetică; fie ea ori cât de sistematică și metodică; iar nu cu definițiuni abstracte, cum se întîlnesc cele mai multe cărți, de felul acesta.

Cartea pentru școlar, e în adevăr, un sprijin acasă, asupra celor auzite în școală din gura învățătorului. Ea e folositoare, dacă are darul întocmirii, de a pro-

¹ Pentru clasele II și III primare de ambele sexe de D-I Mihail Pop, directorul școlii primare din Răducăneni, Fălciu. Premiū la expoziția universală din Paris 1889, pentru metoda învățaturii primare. Ediția II din 1891, paginī 81, prețul 65 banī.

voca cât mai mult pe școlar, îndemnându-l la cercetarea ei. Aceasta însă numai de acolo, de unde școlarul e ajuns în stare de a ceti și înțelege, acea ce întâlnește în calea citirii.

Dar în clasa I, unde copilul e venit să cunoască literele și meșteșugul unirii lor, ca mai în urmă să poată ceti, n'are loc nici o altă carte, de cât abecedarul; afară de care celelalte cărți ale școlarului, nu pot fi de cât gura învățătorului, din al cărui isvor trebuie să se adape, cu cunoașterea numerilor, numirea și cetirea lor, etc. care nici odată nu vor putea fi bine învățate de școlari, de cât numai conduși pe o cale plăcută și apropiată cu înțelegerea lor; plecând de la bumbii și arșicile cu care ei se joacă, la nuci și covrigi etc. cari mai târziu, se caută ale reprezenta obiectele prin numere.

Reforma programei cu deosebire în privința aritmetice, se impune; căci este condamnabil a da unui copil un teanc de numere până la 1000, în clasa I-ă primară, la vârsta de șapte ani, când totul trebuie să i se dea fără desgust, în o formă plăcută și o cantitate posibilă, de a o putea înghiți și mistui.

În țările înaintate în cultură, Aritmetica în clasa I-ă primară nu e de cât numerele, de la una până la 30, mult până la 100; și aceste date nu în mod abstract și rece, ci cu un meșteșug atrăgător.

Cartea de Aritmetică, pentru elevii clasei I-a primară, nu poate avea loc, de cât numai ca plan de introducere pentru învățatori; iar pentru școlari, cartea de Aritmetică poate să înceapă din clasa II-a; când școlarul știe să citească, și poate să priceapă acea ce citește. Și aci chiar, folosește numai dacă planul cărții îi va fi atrăgător, regulat prin exemple plăcute și ușoare; altfel tot gura învățătorului trebuie să ție loc de carte, până și acasă prin exemple, care să-l stârneasă pe școlar ale cerceta și rezolva.

Basat pe cele expuse și o experiență de 23 ani în ramul învățămîntului primar am lucrat Aritmetica de față, pentru clasa II și III primară urbană a II, a III și a IV rurală (semestrul I).

Planul ei e, ca din exemple, să se scoată regula și priceperea de a lucra».

Față cu deslușirile date aci, nu ne rămîne de cît să recomandăm institutorilor și institutoarelor urbane și rurale ca să examineze înșiși această cărticică spre a se pronunța în cunoștință de lucru.

E. B.

DESOLTAREA CULTURII ÎNVĂȚĂTORILOR PRIMARI

IN

ȚĂRILE GERMANE

SCHIȚĂ ISTORICĂ DE D^r ESS

Școalele începătoare (primare) s-au organizat târziu, în mod metodic, din cauză că suveranii aveau să lupte cu mari dificultăți și cu lipsa de mijloace, dupe cum învederează Thilo.¹

«Marii pedagogi, Radichus și Commenius, zice același scriitor, cari atraseră atențiunea asupra școalelor din Germania, nu avură nici o influență în privința școalelor elementare». Prima instituție regulată se înființă la Wesel,² în 1687, sub numele de „*Contubernium*“, sau seminar pentru profesori, și care, dupe ocuparea orașului de Francesi, se mută la Soest.

Nici chiar la începutul monarhiei prusiene, școala populară nu începu regulat; pentru că buna calitate a

¹ Preussische Volksschulwesen nach Geschichte und Statistik Gotha 1867, und Fr. Ed. Keller Geschichte des preussischen Volksschulwesens, Berlin 1873.

² Beckerdorfs Jahrbuch Band 2, p. 142.

școalelor depinde de dascăli și de acea nu putură fi școale bune mai nainte de a avea dascăli buni. In adevăr, dascălii pentru orașe erau cu oare care învățatură, dar mai mult sau mai puțin corupți, sau *candidați* cari trecuseră prin școală, ca cânele prin apă, spre a ocupa un post de predicator ; în sate însă dascălii se recrutaū din meșteșugari, din servitori goniți din serviciū și din soldați invalizi. Incă nici de aceștia nu se puteaū găsi destui. De abia în secolul al 18-lea, și a-nume sub Frederic Guilelm I și sub Frederic II, se întemeiară școale în regulă. Intăiul fondă 1800 de școale.

In acel timp se produse în biserica evanghelică curentul căruia se dote numele de „*curent pietist*,” a căruī căpetenie era pastorul Franc de la Halle și al căruī scop principal fu arta învățămintului și educațiunii, precum și metoada. Numai din acea epocă se poate vorbi de „*învățător*” în adevăratul înțeles al vorbeī. Franc dori ca învătătorul să aibe instrucțiune solidă și să fie bine preparat, fiind dator să lucreze mai intăiū în institutele sale. Acest institut, numit seminar, fu înființat în 1695 și există chiar astăzi.

Cu toate acestea, țara nu fu îndestulată de învățători și învățămintul rămase în cea mai mare parte tot în mâini profane. Numai astfel se esplică decretul, din 18 Noemvrie, 1722, prin care se prescrie ca dascălii de biserică și institutorii¹ rurali să se recruteze numai dintre croitori, pânzari (țesători), ferari și tēmplari, nu și dintre alți meseriași. Un decret, din 17 Septemvrie 1738, decide ca în sate să nu se poată stabili alți croitori, afară de cei cari sunt țarcovnici și învățători, adică se cerea un privilegiū în favoarea dascălului. Acest privilegiū fu observat de guvern și când pastorul Schin-

¹ In timpul acela funcția de învățător și cea de țarcovnic sau dascăl de biserică se îndeplineaū cam pretutindenea de aceeași persoană.

meier înființă la Stettin, în 1735, un fel de seminar¹ pentru învățători. La 5 Decembrie 1736, guvernul ordonă călugărului Steinmetz, care învățase în orfelinatul din Halle, să înființeze un seminar la Kloster Bergen, aproape de Magdeburg.

Tot atunci se creă instituția suprintendenților evanghelici cu misiunea de a prepara buni institutori.

Dar adevărata creație a școalelor populare în Prusia se pune în anul 1738, căci în 1737 se făcuse un regulament care ordona ca să se numească în toate funcțiunile numai tineri instruiți și buni, și ca în școli să fie întreținuți cu cheltuiala statului pe cât se va putea. În acest scop, regele dăruie 50,000 de taleri.² Cu toate acestea învățămîntul rural nu progresă mult, nu se putură prepara învățători în număr îndestulător; de aceea în 1740, în primele provincii se află 17,000 de școale populare rurale, toate conduse de dascăli meseriași. Prin stăruințele renumitului Hecker, școalele din Prusia făcură pași repezi înainte și în 1748 se creă la Berlin un seminar pentru institutori și țârcovnici, care fu unit cu școala reală.

Acest seminar deveni centrul tuturor școalelor populare, în urma decisiunii luate ca toate posturile de învățători și de dascăli de biserici să se dea numai absolvenților lui. În adevăr, în 1753, apăru regulamentul general al școalelor din tot regatul, lucrat de Hecker, al cărui § 14 obligă pe învățători să se supună unui examen înainte de a intra în funcție. Pentru școalele statului din orașe și cătunele principale (reședințele primăriilor) se vor numi institutori numai dintre persoanele cari au stat cel puțin câțva timp în seminarul de învățători și de dascăli de biserică, din Berlin, unde

¹ Compară Beckendorf, *Iahrbuch*, Band 6, pag. 39 și 55.

² Adică franci 187,500, socotindu-se talerul pe 3 mărci și marca 1,25 franci, cum umblă astăzi în Prusia.

vor fi învățat cultura viermilor de mătase și metoada cea mai bună pentru ținerea unei școale, introdusă în școalele germane ale bisericeii sânta treime. Prin § 26 se prescrie ca institutorii incapabili să fie depărtați spre a nu ruina tinăra generație. În 1769, ministerul scrisese consiliului școlar în acelaș sens dar mai precis, ordonând să se depărteze toți institutorii neglijenți, nepri-cepuți și imorali. În 1767 se înființă și la Kirchdorf Klein Desen un seminar pedagogic. În curând însă regele Prusiei pare că nu mai purtă așa mare interes pentru înaintarea școalelor poporului, căci în 1779 ordonă ca la școalele rurale plătite de stat să se numească institutori dintre soldații invalizi cari vor și serie, citi și socoti. Astfel de învățatori fură numiți mai mult în Prusia apusană, dobândită în 1773.

În acelaș timp, începu a se face progres și în Silesia. Astfel vedem pe J. Ignat de Felbiger, directorul institutului de la Sagan trimitând doi studenți capabili la Berlin, în seminarul lui Hecker, pe cari la întoarcere îi așeză la Sagan și transformă astfel acea școală dupe modelul celei din Berlin.

În 1764, camera regală ordonă vicariatului din Breslau să înființeze seminariile pentru institutorii urbani și rurali. În Noemvrie 1765 se și deschise cu solemnitate un seminar principal la Breslau, dupe care urmară alte cinci la Leubus, Grössau, Rauden, Ratibor și Habelschwerd. În 1767, se fondă un seminar evangelic la Breslau care până în 1815 formă 1700 de preparanzi și aceasta numai mulțamită lui Rambach, președintele consistorului local.

Inchizându-se monasteriul jesuit din Breslau și seminarul catolic suferi o schimbare, în 1788, căci se uni cu școala jesuită spre a forma dascăli buni.

Progresul pedagogic mai făcu un pas cu publicarea

broșurii „*Museum pedagogik*“, de rectorul Borheek la Salzwedel, începută la 1778.

Apoi, în 1787, se înființă la Berlin „*un colegiu superior*“ și „*o autoritate centrală*“, unde depuneau examen candidații de învățatori. Nimeni nu mai privia rău pe învățătorii eclesiastici cari depuneau examen.

În broșura din 1789, Gedik publică idei asupra metodei examinării cari idei și azi sunt de mare preț, cum zice Thilo. Regele pretindea ca spiritul religios să predomină în seminariile pentru formarea de învățatori.

UN LEAC CONTRA ARSĂTURILOR .

Un doctor din Germania a descoperit acum de curând un leac contra arșăturilor. Cu cât este de o eficacitate mare cu atât acest leac este simplu de făcut.

Iată compozițiunea lui.

Se face o amestecătură în părți egale de unt proaspăt și de gălbiniș de ou.

Această unsoare trebuie ținută pe un petec de pânză care se pune pe arșătură. Îndată ce începe a se usca, unsoarea trebuie să se reînnoiască.

Durerile cele mai mari, provenind din arșături sunt îndată îndulcite și vindicarea se face în foarte scurt timp fără a lăsa nici un semn.

O femeie se arsece așa de rău, în cât corpul ei nu forma de cât o rană. Doctorul a înfășurat-o într'un ciarcaf ce unsese cu acest medicament, compus de un kilo de unt proaspăt și de 20 gălbinișuri de ou.

Durerile provenite din arșături au încetat îndată ce i s'a aplicat unsoare și bolnava s'a vindecat complet în opt zile.

Ed.